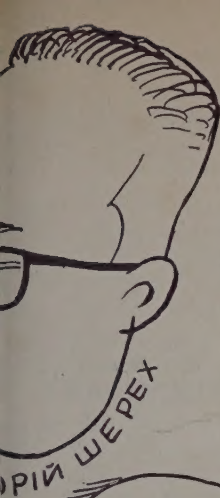
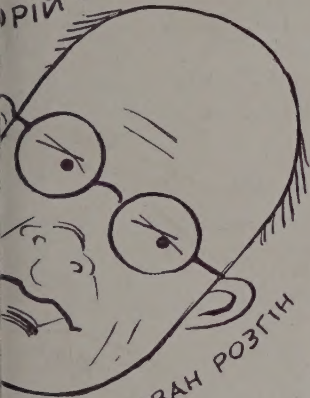
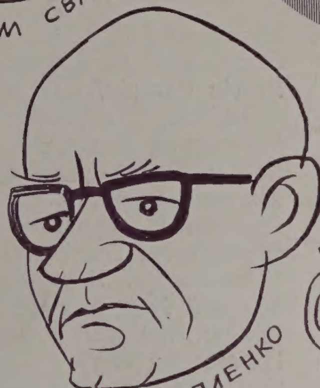
Нові Дні

NOVI DNI

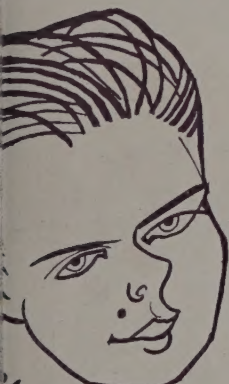

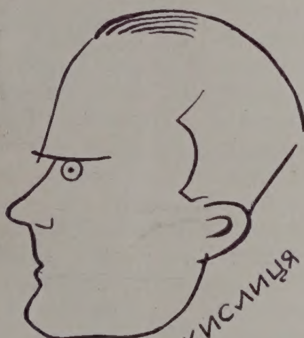

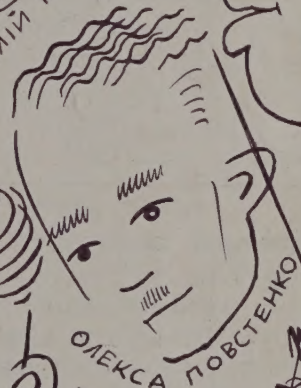

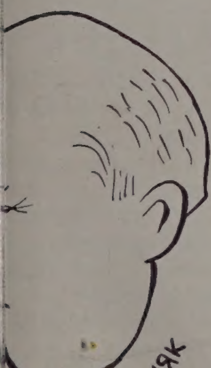

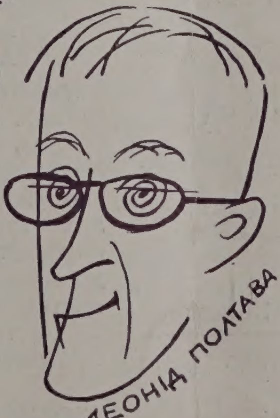

ЦІНА 40¢

К XI — ЛЮТИЙ-1960-FEBRUARY — Ч. 121

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Славутич Яр — Вечірній роздум ... 1
Ткаченко В. — Ми попрощались ... 1
Малишко А. — Я розкопаю ... 1
Гаран Є. — На греблі Сніжній ... 2
Сварог В. — Якої нам треба дискусії ... 5
Кислиця Д. — І хочуть, але не можуть ... 11
М'ястківський А. — З нових поезій ... 17
Кривда Гр. — Любисток ... 17
Ле Іван — На зорі юности ... 18
Листування. Інформації. Дописи.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Грушецький Дм., Чікаґо, США ... 3
Завертайло Д., Чікаґо, США ... 2
Роговська Ліда, Монтреаль, Канада ... 2
Кошиць Тетяна, Вінніпеґ, Ман., Канада ... 2
Стеценко П., Рочестер, США ... 2
Савченко-Дорошенко Н., Стейтен Айленд США 1
Підлісний Микола, Торонто, Канада ... 1
Новохацький Яків, Чікаґо, США ... 1
Рибальченко М., Сиракюзи, США ... 1
Ворон М., Келгари, Канада ... 1
Навроцький Осип, Вінніпеґ, Канада ... 1
Ю. М., Торонто, Онт., Канада ... 1
Кожедуб Н., Монтреаль, Канада ... 1
Ричок Р., д-р, Нюарк, США ... 1
Ялова А., Сиракюзи, США ... 1
Іллінський Ю., Балтімора, США ... 1
Манченко Іван, Бруклин, США ... 1
Розгін Євгенія, Централія, Ілл., США ... 1
Крамар Андрій, Торонто, Канада ... 1
Боровський Є., Оттава, Канада ... 1
Лисий М., Міннеаполіс, США ... 1
Шембель Галина, Бінґгамтон, США ... 1
Великий Іван, Чікаґо, США ... 1
Омеляненко Т., Вінніпеґ, Канада ... 1
Анатолій В. М., Чікаґо, США ... 1
Н. Н., Оттава, Онт., Канада ... 1

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: $ 3.50, піврічна $ 2.00
США — річна: $ 4.00, — піврічна: $ 2.50 амер.
Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грішми).
Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI
187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:
A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England
Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:
S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide,
South Australia
Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Арґентині:
"Peremoha", 25 de Mayo 479 (26),
Buenos Aires, Argentina
Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.
Editor: Petro Wolyniak.
Address:
187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Іскрижицькі В. та Є., Маямі, США ... $ 10.00
Бесарабець А., Річмонд Гілл, США ... 5.00
Розгін Євгенія, Централія, Ілл., США ... 6.00
Сідак Петро, Торонто, Канада ... 5.00
Роговський Карпо, Монтреаль, Канада ... 4.50
Коваль Ол., Сиракюзи, США ... 4.00
Анатолій В. М., Чікаґо, США ... 3.50
Денисюк Є., Торонто, Канада ... 3.00
Штихно А., Лашін, Кв., Канада ... 2.50
Манченко Ів., Бруклин, США ... 2.50
Великий Іван, Чікаґо, США ... 2.00
Боб'як Р., Пасейк, Нью-Дж., США ... 2.00
Цімовський Петро, Торонто, Канада ... 2.00
Симаговський М., Ошава, Канада ... 2.00
Дорковська К., Торонто, Канада ... 1.50
Сороко Е., Саскатун, Канада ... 1.50
Бренко Ів., Су Сан Марі, Канада ... 1.50
Слободян Ярослав, Торонто, Канада ... 1.50
Перепелюк В., Линн Лейк, Ман., Канада ... 1.50
Мелетій Л., Торонто, Канада ... 1.50
Свириденко П., Форт Вілліям, Канада ... 1.50
Оміляненко Т., Вінніпеґ, Канада ... 1.00
Сіренко П., Лашін, Кв., Канада ... 1.00
Новохацький Яків, Чікаґо, США ... 1.00
Лагодюк В., Чікаґо, США ... 1.00
Ковалевський М., Ютика, США ... 1.00
Янковський Д., Міннеаполіс, США ... 1.00
Кривуцький В., Детройт, США ... 1.00
Турченюк Віра, Монтреаль, Канада ... 0.50
Головко Ольга, Стейтен Айленд, США ... 0.50
Гуменюк Д., Торонто, Канада ... 0.50

Сердечно дякуємо всім за допомогу! **Ред.**

ЄДИНА УКРАЇНСЬКА РАДІОПРОГРАМА В ТОРОНТІ

ПІСНЯ УКРАЇНИ

Слухайте нас кожної суботи від год. 4:30 — 5:30 по пол. і кожної неділі від год. 4:00 — 5:00 по пол. на хвилі 1250 з радіостанції CHWO.

На нашій програмі передаються політичні коментарі, новинки з громадського життя, оголошення літературно-мистецьких та громадських установ, комерційні оголошення, спеціяльні програми для дітей та жінок, виступають визначні українські мистці, науковці, журналісти, обговорюються актуальні події з українського життя.

Пишіть до нас про Ваші зауваги і побажання на адресу:

SONG OF THE UKRAINE, 64 Hewitt Ave., Toronto, Ont., Tel.: EM 6-3380 or LE 6-9398.

Authorized as second class mail, Post Office Dept.. Ottawa.

Printed by KIEV PRINTERS, 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., Canada

Яр СЛАВУТИЧ

Вечірній роздум

(Із книги "Оаза")

Останній промінь посковзнувсь по водах
І згас. Пірнуло в Тихий океан
Велике сонце — наче Маґеланів
Червонохресний, давній корабель.
І я зоставсь на березі самотній,
В думки заглиблений, немов пророк.

Всесильне сонце, Господа посланче!
Ти сушиш ріки, спалюєш поля,
Ти вижолоблюєш пустелі й гори,
Ти красиш землю, квітники й сади.

Трисвітле сонце! Стрінувши Камчатку,
Пройшовши маршем тьмяний Сахалін,
Збагривши плин холодного Амура
І перетнувши темрявий Байкал,
Скеруй свою розгнівану потугу
На весь Сибір, на хмуру Колиму,
І вічним жаром, полум'ям незгасним
Приверхоянські розтопи сніги,
Зогрій обгризені вовками кості,
Дороговкази чорної доби...

Ласкаве сонце! Глянь за частоколи,
Де людська, чесна закипає кров,
Що — як троянди — загуснілим груддям
На поржавілих процвіла дротах...

Могутнє сонце! Стогони й прокльони
Почуй, послухай з посинілих уст,
Прокльони Войнаровського Андрія,
Прокльони Кальнишевського Дмитра,
Прокльони Граба, Плужника й Драй-Хмари,
Прокльони міліонів голосів...

Всесильне сонце, владарю відвічний!
Сповни наказ Господаря свого
І без вагання сяєвом вогненним
Пошли прокляття сталінській Москві,
Прокляття пекла, всесвіту прокляття
Царям і комісарам, і вождям!

1959.

МИ ПОПРОЩАЛИСЬ...

Ми попрощались. Я закрила двері.
Затих твій крок і вітру перегуд.
І знову звуть мене книжки й папери
І знову зве мене вечірній труд.

Було побачення коротким дуже —
Тобі в дорогу треба поспішать.
Чому ж це мрії біля тебе кружать,
Ніяк не можу праці розпочать!

Великим юним почуттям хвилююсь
І не знаходжу спокою із ним.
Від цього я нічим не відмежуюсь,
Від нього не закриюся нічим.

.Валентина Ткаченко

Я РОЗКОПАЮ

Я розкопаю високу гору,
Біля пшениці тебе посію,
Неначе квітку блакитнозору,
Моє кохання, мою надію.

Я розхлюпочу в лугах озера,
На сиву хвилю знайшовши зладу,
Пущу, як рибку червоноперу,
Моє кохання, мою відраду.

Щоб зашуміло, як рунь, зелене,
З Дніпром заграло весняно-мило,
Щоб не зів'яло воно у мене,
А хлопцям очі повеселило!

Ударять бубни в вечірню просинь,
Нові весілля згуляє осінь
На українській моїй долині,
Де любі очі, де ночі сині.

А. Малишко

Усіх наших справді якісних і терпеливих та вибачливих співробітників, усіх наших добрих та розумних читачів, а зокрема наших прехороших та ніжних і чутливих читачок, — вітаю з десятиліттям існування нашого журналу!

Аж не віриться, що Ви всі витримали мене, — не дуже розумного й доброго, а часом то й зовсім поганого! — цілих десять років... Саме це є доказом Вашого розуму, доброго серця й виняткової терпеливости!

Сердечно дякую за Вашу довіру, за витримку, а особливо за Ваше винятково хороше, справді овіяне теплом великої людської душі ставлення до мене. На еміграції ж це так рідко буває! Ця Ваша, дорогі співробітники й читачі, людяність була мені найбільшою радістю на чужині.

Що ж до мене, то скажу: служити Вам протягом цих десяти років — це була єдина мета мого життя, це те, що не дало мені змоги заломитись.

І за це всім Вам ще раз щире спасибі!

Петро Волиняк

На греблі Сніжній

Євген ГАРАН

З усіх робітників на греблі Сніжній один тільки Петро Губа не ліпив на стінах фотографії напівголих голівудських дівчат.

— Е, ні! — хитав він несхвально головою. — Як немає такого об'єкту, перед яким можна викласти свої почуття, то й пінапки не допоможуть. Ось воно, життя модерне: все нові греблі, нові канали, нові бараки, а про чоловіка забувається. Дикий звір, дикий птах має подругу, а чоловік її тут не має. То не дивно, що люди дуріють на пінапках.

Небо, — чутливе, об'єктивне і справедливе, — нагородило Петра Губу за твердість характеру й чистоту почуттів.

Повертається він з нічної зміни, миється, дивиться в дзеркало, щоб причесатися, і замість своєї рябої, покльованої картоплі бачить відображення гарної дівчини. Вона сидить там, у дзеркалі, тримає книгу на колінах і усміхається до нього.

Петро Губа озирається навколо: якщо це відображення, то хтось мусить бути за спиною. Ні, немає нікого.

Тоді він мружить очі і потирає скроні: може це просто сон? Ні, не сон.

Нарешті він торкається дзеркала рукою; чи ж це не гокус-покус? Так ні ж...

— Шановний пане Губо! — промовляє дівчина в дзеркалі. — Ви не хотіли пінапок, так ось маєте мене. Дозвольте відрекомендуватися: моє ім'я — панна Яєчко. Виміри: 36-24-36. 25 років. Університетська освіта.

***

З тих пір Петро Губа проводив вечори в товаристві культурної і дотепної співрозмовниці, навузливши перед тим нейлонову краватку і примазавши свого вже ріденького чуба щіткою. То він їй розповідав про своє життя-буття, а то вона говорила або навчала його англійської мови, демонструючи при цьому небуденні педагогічні здібності і неабияку толерантність.

Словом, якби не певні ускладнення, то був би Петро Губа найщасливішим з усіх робітників, що живуть по схилах і долинах між Кумою і Тумутом.

Ці ускладнення псували чоловікові кров, примушуючи його ховатися з дівчиною від приятелів і сусідів, завішувати вікно газетами або ковдрою, і голосно накручувати радіо.

Ускладнення мали трохи правничий характер і зводилися до питання, кому дівчина належить. Зрозуміла річ, — жінки повноцінні й рівноправні члени сучасного суспільства; мудрий чоловік на ці права зазіхати не буде. Тільки мовна традиція все ще подекуди вживає такі вислови, як "віддатися заміж" або "жінка належить". Практика щоденного життя теж наводить людину на думку, що жінка не заспокоїться, доки не скажуть, що вона комусь належить, і не запишуть цю магічну формулу чорним по білому. І якщо їй яких сімнадцять, то тут і сон примхливий приверзеться, і почуття меншевартости час від часу заповнює серце, і мрії не дають змоги сконцентрувати увагу, аж доки вона не стане чиясь.

Отже, згідно з Петровим глибоким переконанн[ям] панна Яєчко, її привітливий усміх, її дзвінкий м[е]лодійний голос, її відображення, словом, усі нем[а]теріяльні аспекти, належали йому й нікому більш[е].

Та з іншого боку, і дзеркало, що без нього ві[д]ображення не існувало, і шафа, і навіть барак, [що] в ньому жив Петро Губа, вважалися державн[им] майном. Вони були занесені в грубі реєстри, а т[а]боровий кватирмайстер доглядав за ними і мав по[вне] право забрати шафу з дзеркалом з Петров[ої] кімнати і пересунути до іншої, наприклад, до св[о]єї.

Безперечно, кватирмайстер Копчинський не втр[у]чався б у Петрові персональні справи за нормал[ь]них обставин. Він був князем з народження і люд[и]ною статечною і потульною. Навіть тут, на Сніжн[ій] ріці, відрізаний від своєї революційної батьківщ[и]ни верстами і літами, він все ще вимагав, щоб [до] нього зверталися через "Ваша Світлість".

Петро Губа не вважав обставин на Сніжній но[р]мальними. А що як цей статечний князь раптом [в]явиться просто собі самотнім чоловіком знуділ[им] без жіночого товариства? Ні. Краще вже трима[ти] панну Яєчко подалі від чужого ока.

***

У Петровій кімнаті відбувалася чергова шахо[ва] зустріч.

Перед цим Петро накрив дзеркало комбінезон[ом] і замкнув шафу.

Дівчині ніяк не подобалося сидіти в темряві [і] задушливій атмосфері нафталіну і випарів робоч[о]го комбінезону. Їй було кривдно. Адже вона ніч[о]го поганого не зробила, щоб ховатися від люде[й]. Крім того, вона вже досить доросла, щоб роби[ти] те, що сама хоче. На її думку, Петро мусів би в[ід]рекомендувати її як майбутню господиню. Та П[ет]ра дуже важко зрозуміти...

У хвилину напруження, коли присутні засти[гли] мовчки перед вирішальним ходом, ледве помітне [зі]дхання почулося з напрямку шафи.

Усі троє гостей підняли голови.

— Що воно таке? Жінка?

Петро поквапно рушив конем і сказав:

— Таке-е. Де тут вона тобі візьметься? Це [...] Мек шморгнув носом.

Малий і образливий чоловік, чиє справжнє і[м'я] було Макітра і кого місцеві писарчуки перехрест[и]ли на Мек Кітрика, енергійно заперечив, заявля[ю]чи, що він ніколи не шморгає носом, а то так ті[ль]ки сталося одного разу, коли він застудився в [ту]нелі і звідки взялася ця погана слава...

Своїм голосним виправдуванням він затуркав [го]лову присутнім, вони забули про головну причи[ну] цієї словесної зливи, бажали, щоб він замовк[,] вже знову уважно дивилися на шахову дошку. [Ті]льки князь Копчинський затримав свій погляд [на] шафі трохи довше. У таборах він працював у[...] досить часу, і знав добре, для чого тільки ша[фи] не вживаються.

Коли шахова зустріч закінчилася, він сказав:

— Знаєте, пане Губо, люди кажуть, що ви провадите подвійне життя...

Петро не зразу здогадався, про що мовиться.

— Як це?

— Ходять чутки, — сказав князь, — що крім звичайного Губи, шофера і шахіста, існує також Губа, що ми його не знаємо. Згідно з чутками, він дуже щасливий чоловік. Вечорами в нього сидить дама, що з нею він не познайомив навіть своїх найближчих приятелів. Удень вона десь переховується...

— Про кого це ви говорите? — удав Петро невинного.

— Та про тебе ж, — Макітра вказав дидактично пальцем.

Петро засміявся, та так безжурно!

— То, видно, сусіди чули радіо з моєї кімнати. А проте, пане кватирмайстре, як хочете, робіть обшук.

Згадка про обшук образила літнього шляхтича. Поперше, обшукувати, — не його службовий обов'язок. А подруге, якби ж це не та революція, то він, князь Копчинський, ніколи не працював би на греблі Сніжній, у далекій Австралії. Тому чоловік з деяким роздратуванням промимрив:

— Та воно начебто й радіо, а з іншого боку, немов би то й не радіо...

Запанувала незручна тиша. Її урвав німець Гайнц, теж неодружений робітник із Сніжної.

— А що ви, Мек, думаєте про сиднейських дівчат?

Макітра щойно повернувся із Сиднею, з відпустки.

— Та що ж про них думати? — зідхнув малий водій бульдозерів. — З мого досвіду, їм подобаються лише високі чоловіки. Як у фільмі.

Потім він подумав і додав:

— Назагал вони дівчата, як дівчата, а от нема в них того, що називається пер-пер.

Ніхто не знав цього слова. Можливо, що воно й не існувало. Можливо, Макітра щось десь почув і перекрутив, як це зробили з його прізвищем. Але може бути й так, що слово існувало: цей науковий вік щодня відкриває людські очі на нові явища і якості ззовні і всередині людини.

Мактра саме збирався з'ясувати це слово, коли сталася історична подія.

***

Пер-пер?..

У панни Яєчко за дверима шафи забилося серденько.

Пер-пер мусить бути щось пікантне, щось необхідне для успіху молодої жінки у великому, ясному світі. Можливо, це щось таке, як секс. О, цей пуританський і часами аж нудний Петро... Він ніколи їй не говорить про такі речі.

Дівчина не знала, що означало пер-пер, але була певна, що вона його має. Неможливість продемонструвати свій пер-пер перед людьми просто краяла її серце. Недовго думаючи, панна Яєчко постукала, щоб відкрили.

Гості схопилися на ноги.

— Чули? — вигукнув Гайнц.

— І то з шафи, — уставив Копчинський.

— Напевно жінка, — продовжував Гайнц.

— Я ж казав, що це не я шморгав носом, — тріюмфально відрізав Макітра, — це Петрова дама...

Усі троє, князь, Гайнц і Макітра попростували до шафи, крутнули ключиком, відкрили двері і подивилися всередину, сподіваючись зробити сенсаційне відкриття.

— Я не бачу нікого й нічого, — сказав Гайнц із неприхованим розчаруванням.

— Та де ж воно ділося?.. — спитав Макітра з видом спантеличеної людини. (Хіба ж не чув він власними вухами, як хтось стукав в оці ось двері?)

Петро Губа, що спершу аж поблід і змекався, тепер почав сміятися і глузувати з літніх парубків, що їм, як він сказав, уже з'являються з'яви.

Та князь Копчинський не розгубився. Чітким і сильним голосом він сказав:

— Шановна пані, ми були б дуже раді вам допомогти, але ми не знаємо, де вас шукати.

— Тут. Під засмаленим комбінезоном, — залунало обік нього, — Ой, скоренько ж!

Його Світлість енергійним рухом відсунув комбінезон набік і всі завмерли, не тільки здивовані, а ще більше зачаровані прекрасним видовищем.

Стояла тиша, тільки Макітра від захоплення повторював:

— Пер-пер... Пер-пер...

Тут же він закохався в панну Яєчко до глибини своєї знудженої, самотньої душі.

***

Проти всіх Петрових побоювань, Копчинський не забрав шафу собі. Але він придумав щось гірше. Мудрий шляхтич навчився у своїх політичних опонентів, які колись удержавили його маєток, заявивши, що це для користування масам. Добрий політик ніколи не зневажає ролею мас. Тому виявилося, що й шафа потрібна не одній особі, Петрові Губі, чи йому, князеві Копчинському, а масам. Вона стоятиме в клюбі для загального вжитку.

Наступного дня, коли дійшло до мовної перестрілки за шафу, Петро побачив себе одним-єдиним проти цілого табору. Він (треба віддати йому честь) не злякався.

— Переступіть через мій труп, а тоді й забирайте її! — маючи на увазі панну Яєчко, блиснув Петро очима.

— Та не гарячись! Не гарячися! — почулися голоси. — Ми її не заберемо, якщо вона не хоче. Хай вона сама вибирає, що їй краще: чи й надалі сидіти під засмальцьованим комбінезоном, чи бути Міс Сніжною.

Титул Міс Сніжна — велика спокуса для дівчини. Це означає — стати в таку позицію, з якої твої ідеальні виміри знайдуть належну оцінку. Цей титул приносить славу і успіх. Панна Яєчко збагнула все це дуже скоро. Та з іншого боку, їй шкода було Петра: якось вони вже звикли одне до одного. От, якби можна поєднати і те й друге!

Глибокий психологічний конфлікт розхвилював дівчину. Напівпритомна, вона присіла і ледве вимовила:

— О, прошу, прошу, винесіть мене на свіже повітря...

Хлопці підхопили шафу на плечі, підтюпцем понесли її надвір і вже більше не заносили до Петра.

Петро ж Губа, безсилий у такій ситуації, зостав-

ся вдома один, сидячи на увігнутому таборовому ліжку і нарікаючи на свою долю. То він думав про невдосконаленість людського организму, що слабіє, коли йому треба бути твердим, то він сумнівався у дівочій вірності і почував себе зрадженим і покинутим.

**
*

Чутка про панну Яєчко рознеслася по всіх закутках і закрутах між Кумою й Тумут. Уже на наступний кінець тижня, немов незлічимі прочани, збиралися до табору Сніжна цікаві й зацікавлені. Таборяни оголосили фестиваль Міс Сніжної і прикрасили клюб кольоровими стрічками, бальонами і ліхтариками.

Увечорі тут відбувся концерт самодіяльности. Наче свіжим вітром війнуло від жіночої присутности. Де не взялися здібності, де не прокинулося бажання. Творче надхнення опанувало душами.

Серед багатьох інших виступів відзначився Пет Оконор, колишній джекару з великої тваринної фарми в Західньому Квінсленді. Від гарячого сонця напівпустині і від настирливих брудних мух він уже майже втратив зір і тепер більше вірив людям, аніж бачив на власні очі, коли вихвалялися виміри Міс Сніжної. Бренькаючи на гітарі, він співав про героїку самотніх стокманів, про безконечні безводні простори, про вірного Рябка і злодійкуватого дінго, про кухоль гарячого вечірнього чаю і про глибоке озорене небо із сузір'ями Какату, сестер Міа-Міа і людського праотця — першого чоловіка на світі.

Подекуди його спів уривався і, неждано-негадано, для сміху, імітуючи комерційне радіо, приходила якась реклямa.

Славнозвісний "фокусник з Чехи й Морави", великий Горачек показав який десяток хитромудрих трюків.

— Приїхавши до Австралії, — сказав він, — я спитав свого вчителя англійської мови, чи не дадуть мені тут працю з мого фаху. Вчитель, що володів німецькою мовою, подивився на мене з виразом сумніву і спитав:

— Який ваш фах, пане Горачек?

— Я ворожбит, пане вчителю.

— Ах так! Ну добре, пане Горачек, тоді ви змогли б виворожити собі працю.

Високий голяндець Петер, що його конферансьє назвав найвизначнішим скульптором по той бік Австралійських Альп, вийшов на сцену з мискою в руках. Він почав рухати в повітрі довгими, блідими пальцями, наче загрібав з миски уявну глину і ліпив бюст Міс Сніжної. Обличчя поважне, увага сконцентрована на роботі, Петер викликав вибухи реготу серед глядачів. Під кінець він вийняв лінійку, щоб упевнитися в точності прославлених вимірів. Все це було зроблено з почуттям доброго смаку і глибокого такту, що стають в жіночій присутності ще необхіднішими.

**
*

Довго лунав гомін у клюбному приміщенні. Та настав час і розходитися. Таборяни пішли до своїх бараків, а гості не всі поїхали додому. Деякі з них залишилися спати в автах або задках вантажних машин. Надійшла вістка, що відома повія Сузі прибуде літаком із Сиднею наступного дня, в неділю. Вона навідувалася на греблю Сніжну колине-коли і загинала по-безсоромницькому високу ціну за свій низькоякісний крам. Та нічого не вдієш: як немає соловейка, то хай вже й кукабара співає; гроші, тяжко зароблені хлопцями на тунельних роботах, перепливали до Сузиної банкової книжки.

Петро Губа просидів цілий день на ліжку, думаючи думу. Йому стало ясно, що без панни Яєчко життя йому вже буде нежиттям. Тому питання, чи була вона вірною чи ні, відійшло на другий плян. Він вирішив викрасти її з клюбу, забрати з собою десь далеко до Квінсленду або Тасманії, де їх ніхто не знає і де вони житимуть собі вкупоньці, як пара сіямських котиків. Вона його навчатиме англійської мови, а він їй розповідатиме про війну, про своє бурлакування, про далекі краї за океаном.

Прийнявши таке рішення, він зразу ж відчув полегшення на душі.

**
*

Темніє.

Надходить вирішальна година.

Прокрадаючись до клюбного бараку, Петро бачить, як останні відвідувачі залишають приміщення. Вони виходять тихо, на пальчиках, видно, щоб не розбудити Міс Сніжну. За ними з'являється Копчинський, замикає двері, впускає ключик до кишені і плескає по ній долонею.

Коли всі розходяться, Петро лізе через вікно, обачливо замикає його за собою і спиняється на хвилину, щоб зорієнтуватися. Потім він наближається до своєї колишньої шафи, виймає молоток і викрутку і береться до ґвинтів, що тримають дзеркало на дверях.

Мирним і невинним сном спить панна Яєчко в дзеркалі, не підозріваючи можливих змін у своєму житті. Вона злегка похріплює, не голосно, але тільки трошки, музично, наче котенятко мурчить, наче для того, щоб іще більше причарувати до себе і так закоханого Петра.

Петро працює завзято. Старі заржавілі ґвинти міцно засіли в дереві, немов попускали коріння. Єдина річ, що стримує його — це боязнь розбудити дівчину. З переляку вона може підняти ґвалт і тоді Петрів плян провалиться назавжди. Та правда, у цьому відношенні його побоювання марні, бо ані громи, ані гарматні сальви не потривожать кріпкий сон цієї здорової і молодої персони.

Легке шепотіння лунає по той бік дверей. Петро затихає і прислухається. Ось він знову чує яких троє чи четверо осіб, видно — не тутешні. Гості. Один з них іде навколо бараку, кректючи намагається відкрити вікно. Від вікна до вікна скрипить ґрунт під його черевиками. Потім кроки повертаються до дверей.

Тепер час дорогий.

Петро береться до ґвинтів з подвійною енергією.

За дверима вовтузення теж посилюється. Чуються приглушені удари ломика.

Петро тисне на останній ґвинт. Лунає скреґіт сухого дерева, скрип і нарешті дзеркало звільнюється.

Знадвору чується голос:

— Хлопці, ламай двері! Там уже хтось є...

Доки непрохані гості напирають на двері, Петро

обережно бере дзеркало і вже хоче піднятися на ноги, щоб рушити до вікна, коли це...

З темної глибини шафи неждано-негадано висувається рука, хапає Петрів молоток і одним махом кладе чоловіка непритомним на підлогу. Потім мала чорна постать вискакує з шафи, загарбавши дзеркало, біжить до вікна, скаче крізь нього в поспіху, наче пірнає в воду, головою вперед.

Дівчина в дзеркалі прокидається і злякано кричить. Дзеркало випадає з рук злодія, б'ється об камінь і розлітається на дрібненькі шматочки.

Наступає тиша. Навколо виростає сумна юрба.

Таким трагічним був кінець панни Яєчко.

— Прощавай, моя мила! — невтішно зідхнув Петро Губа.

— Прощавай, дорогий пер-пер, — Макітра потер собі шию, бо це він стрибав так незграбно через вікно.

— Знову наринуть безплідні мріяння, — зідхнув хтось серед юрби.

— Знову повертатися додому до німих бездушних пінапок...

— Знову немає жіночого товариства, яке ушляхетнює чоловіка і цілеспрямовує його життя...

Усі присутні скинули капелюхи і схилили голови, прибиті горем, як сироти.

Небо, — чутливе і справедливе, — негайно ж оцінило щирість і невичерпність того горя. Критицизм, спрямований проти фотографій напівголих голівудських дівчат, теж був небові довподоби. Воно вирішило винагородити покривджених робітників, що жили на будівництві гребель між Кумою і Тумутом.

Зранку, коли радіо передавало останні вісті, таборяни почули таке надзвичайне оголошення:

"Тисячі мешканок Сиднею перебувають цієї хвилини в дорозі на Австралійські Альпи. Вони покриють віддаль, що дорівнює яким 200 милям, пішки і зостануться в горах на неозначений відтинок часу, вивчаючи лижварство та інші види зимового спорту. Це модерне, масове паломництво почалося після того, як відомий спеціяліст із Макворі стріт, доктор Д. оголосив, що така мандрівка допоможе жінкам позбутися ваги, не вимагаючи дієтних обмежень..."

Немає жадної потреби повторювати тут, з яким безмежним захопленням сніжняни зустріли це оголошення.

А коли сонце встало, вмившися в океані, і весело осяяло простори між Сиднеєм і Альпами, повитими шляхами ішли й ішли жінки.

Бачили їх автомобілісти і спинялися, щоб підвезти.

Бачили їх кукабари і, як завжди, сміялися.

Бачила їх і кукабара Сузі, що саме летіла літаком на Сніжну, везучи свій дешевий крам, щоб там його дорого продати. Бачила і не сміялася, а сердилася.

Вадим СВАРОГ

Якої нам треба дискусії?

У ряді статтей я старався дати якнайглибше обґрунтування свого неґативного ставлення до т. зв. "модернізму" в поезії, власне того давно вже не молодого, але ще модного в снобістських колах косноязичного символізму, який знайшов собі послідовників і серед нашої наймолодшої літературної молоді.

Я гадав, що вертатися до цієї теми мені більше не доведеться — бодай з таких трьох простих причин: поперше, тому що з листів і відгуків я побачив, що наша широка читацька публіка поділяє мої думки; подруге, самі "модерністи" та їх апологети переконати себе не дадуть; і, нарешті, потретє, тому що, як пише Ю. Тис у статті "Проблема літературної дискусії" (літературний додаток до "Гомону України" за 5-те грудня м. р.), "з дотеперішного досвіду можна передбачити, що труд цих авторів (тобто дискутантів) не викличе реакції; його наслідком буде повне безгоміння".

Вернутися до проблеми "модернізму" мене змусили статті І. Смолія, С. Риндика (обидві називаються "Читач і модерна поезія" і обидві були вміщені в "Свободі") та згадана вище стаття Ю. Тиса.

Ці автори шкодують, що дискусія про "модернізм" у нашій пресі не реалізувалася, і, як пише Смолій, "зависло в повітрі безліч питань недокінченої дискусії". А Тис безнадійно зітхає:

"Якась оспалість охопила нас до тем, що виходять поза буденні справи. Може ще раз заберуть слово ці автори, але згодом і вони замовкнуть. Хто зможе говорити до сірої стіни, до важких мішків з картоплею?"

Мабуть, немає нічого дивного в тому, що дискусія не відбулася. Широка публіка "модернізмом" не цікавиться в такій же мірі, як цей "модернізм" не цікавиться широкою публікою. Дехто з літературних критиків висловився — наприклад, В. Чапленко, С. Гординський, який охарактеризував твори Е. Андієвської як "цілковито позалітературне явище", і ще дехто.

Редакція журнала "Листи до приятелів", реаґуючи на спробу Л. Гуцалюка затулити рота критикам "модернізму", пише йому у відповідь:

"Ходити догори ногами — це дійсно заперечення конформізму, але чи це цінність? Ми таки чекаємо справді модерної творчости, нових форм, концепцій, світовідчування, образів, але одночасно — простіть гріх — ми хотіли б, щоб та творчість при всій своїй новості стояла на ногах та ходила догори головою.

І ще одне здивування під враженням ваших завваг. Звичайно, старе, закостеніле боїться критики, сміху, жарту. А тут раптово літературна пародія ображає саме молодого речника молодих. А втім і в цьому мало "модернізму". Сорок років тому Семенко з вершин "кверофутуризму" вважав усіх стереотипними епігонами й конформістами...

Сьогодні Семенка згадуємо як своєрідний курйоз того часу, а поезію тих днів репрезентують ті, яких Семенко обзивав епігонами..."

Але чимало наших літературознавців і критиків все таки примудрилися в дискусію не встрявати. Ця тема для них надто гаряча. Вони бояться, що якимсь недипломатичним, необережно-відвертим словом скомпромітують себе, заплямують свою білосніжну критичну репутацію, підставлять себе під чийсь удар.

Таким обережникам мені хочеться сказати:

Літературний критик має право помилятися. Він — людина і ніщо людське йому не чуже. Але він не має права бути боягузом. Критик, який боїться бути щирим, лякається мати, чи висловлювати самостійну думку, воліє вихляти хвостом, — це непривабна постать. Від таких "критиків" наша література не забагатіє.

Менше всього зацікавлені в дискусії про "модернізм" самі "модерністи". Причина цього вельми проста: у них немає жодних загальнозрозумілих арґументів. Їх єдина зброя це, поперше, езотерична фразеологія, така ж незрозуміла, як і їх метафори, а подруге, взаємореклята та захват ключевих позицій у пресі, щоб не дати опонентам змоги прийти до слова. Так діють "модерністи", наприклад, в Америці, так спробував діяти й Гуцалюк...

Завзятому апологетові "модернізму" — Костецькому, не зважаючи на те, що він має певний теоретичний "багаж", довелося для оборони своїх естетичних позицій злізти з висот "чистого мистецтва" і вдатися до найпримітивнішої і вульґарної арґументації — до крикливого обвинувачення своїх опонентів у тому, що вони нічого не розуміють у мистецтві. Такого роду лайка погано гармонізує з позою жерця богині Краси.

У логіці його "арґументація" називається, поперше, "арґументацією від авторитету". Вона має таку форму. Петренко заявляє, що певне твердження є правильне. Коли його питають про докази, він відповідає: "Так говорять теоретики, які в цій справі є авторитетами" Але насправді робить правильним якесь твердження не престиж якогось "авторитета", а очевидні докази, які або підтверджують, або заперечують це твердження.

Подруге, арґументація "модерністів" належить до ще однієї категорії логічного безглуздя, що називається "циркулярною арґументацією". Вона полягає в тому, що те саме твердження вживається і як посилка і як висновок, або коли якась із посилок не може бути визнана як правильна, доки не буде визнаний правильним сам висновок. Ось приклад такої "арґументації":

Юсуф каже: "Магомет був натхнений самим Богом".

Омар каже: "Звідки це відомо?"

Юсуф: "Так говориться в Корані".

Омар: "А звідки ви знаєте, що Коран має слушність?"

Юсуф: "Бо його написав Магомет, який був натхнений самим Богом".

В "Українській літературній газеті" за січень минулого року була надрукована стаття Богдана Рубчака "Поезія звільненої особистости". Мова йшла про збірку Е. Андієвської "Народження ідола". Рубчак наводить із цієї збірки різні цитати на взірець отаких:

Левади на губах корови
Виводять місяці медові.

або:

Вгорі на клапті неба
Сиділа дівка, тиснучи усесвіт.

або:

Земля, де кавуни й собаки
Стоять рядком довкола хат,
В картоплі ангели цибаті
Хропуть, на сонце звівши зад.

До цієї навмисної нісенітниці Рубчак дає такі глибокодумні коментарі:

"Андієвська належить до будівників нового гуманізму. Бо її вільне й живе світосприймання підносить протест проти сірої обмежености й одноманітности світосприймання, що його нас воленс-ноленс учить наше оточення. Її посправжньому людська безпосередність запевняє нас, що є ще живий, цікавий і таємний світ, що вміє бути все новим і новим".

Не спробуйте доводити Рубчакові, що немає такого живого й цікавого світу, де дівка, сидячи на клапті неба, може тиснути всесвіт, або де ангели залазять у картоплю, щоб спати там у дивовижних позах. Рубчак каже, що такий світ існує, і ви мусите вірити, бо він знає...

Але я дещо ухилився від своєї вужчої теми. Вернімось до статтей Смолія, Риндика і Тиса. Смолій писав:

"Чи справді треба так гостро виступати проти творчости молодих поетів? І куди нам прямувати, коли з одного боку бідкаємося, що наша література під тиском окупанта стає провінційною, без змоги вільного розвитку й вияву, а одночасно обурюємось на тих, хто хоче йти крок-у-крок із літературами світу, з модерними течіями?"

На це Риндик слушно завважує, що літератури на світі є різні і не можна сказати, що в них переважають автори типу Андієвської. Навіть навпаки...

Але сам Риндик вважає за потрібне підкреслити, що "логіка кожної людини має свої індивідуальні відтінки і на цьому ґрунті не можна сперечатися з модерними авторами, закидаючи їм нелогічність. Вони мають рацію, коли кажуть, що свої твори і споріднених їм авторів вони розуміють".

Насамперед, ми критикуємо "модерністів" не на ґрунті логіки. Поезія — це передусім емоції, виражені в мистецьких образах, а не силогізми, не формальна логіка — хоч і в емоціях мусить бути нормальна людська логіка. Я підкреслюю: **нормальна,** бо своя "логіка" є і в божевільних. Але поезія, призначена для нормальних читачів, не може бути ірраціональною, тобто незрозумілою, бо тоді вона "логічно" перестає бути поезією, оскільки перестає бути комунікацією. У нормальної людини не може бути спільної мови з божевільною людиною.

Поезія — це образи. Коли вірш не викликає в уяві читача ніяких образів, тобто картин і настрою, то немає самої поезії. Є лише набір тріскучих слів, гуркіт і чад без вогню.

Є принаймні три основні філософські інтерпретації природи мистецтва:

1) Мистецтво як проникнення в реальність по

ой бік досвіду. У світлі цієї концепції мистець є ього роду містиком, магом і чарівником. Ідучи за им, ми можемо проникнути в те, що є вічним і езмінним і таким чином звільнитися від проминаьности сьогосвітнього досвіду.

Є багато форм, яких набирає інтерпретація ього роду, і всі вони різняться між собою. Однією таких форм є, наприклад, погляди Шопенгауера. старогрецький філософ Платон вважав, що існує бсолютна форма чи Ідеал Краси, а тому мистецьа діяльність мусить бути шуканням Абсолюту.

2) **Мистецтво як знаряддя втіхи.** Мовляв, мисецтво не цікавиться пізнанням природи та передаченням її шляхів; воно мусить орудувати приодою для нашого задоволеного споглядання. Мисецтво не має ні пізнавальної, ані практичної варости в звичайному розумінні, і якби воно не було наряддям розваги, то взагалі не мало б ніякої варости. Ця концепція є свого роду гедонізмом — стетичним гедонізмом снобів.

3) **Мистецтво як інтенсифікований вираз досвіду.** Так, філософи Сантіяна і Дьюї вважають, що истецтво є свідомо перетвореним життєвим людьким досвідом. Досвід це процес взаємодії між живим організмом і його оточенням. Мистець взаємодіє із своїм оточенням певним способом. Твоення мистецьких цінностей є наслідком того, що истець дає свою особистість, знання, пам'ять і яву, а оточення — ті матеріяли, що спонукують истцеві здібності до діяльности. Ці матеріяли — вук (якщо мова йде про музику), живі й неживі орми (для скульптури, танцювального мистецтва, рхітектури тощо), живі характери й події (для ліератури).

Оточення живить мистця, а мистець формує точення. Мистецтво поглиблює чи посилює досвід (реальний, раціональний досвід) тим, що переторює його за допомогою своєї творчої уяви.

Подібно до цього, задоволення від мистецтва олягає у взаємодії між глядачевим чи читачевим инулим життям, знанням і уявою, з однієї сторои, та мистецькою річчю з усім, що вона втілює навіює, з другої сторони.

Речовина (якщо можна так висловитися), з кої твориться мистецтво, це культура всього даого народу й особисте життя тих осіб, які цей арод складають. Мистецтво, як досвід, відображає реальний досвід, але й додає до нього, збагаує його.

Як Платон, так і Аристотель, підкреслюючи, о мистецтво є імітацією життя, зовсім не хотіли казати, що мистецтво мусить по-рабському коіювати, дублювати життя. Це було б не мистецт, а травестія природи.

"Імітація" означає, що матеріялом мистецтва матеріял усього людського досвіду з неминучим піввідношенням людини та її оточення, її реалього життя. Тенденція дивитися на мистецтво як а копіювання життя — це одна крайність, а тененція бачити мистецтво як "чисту" вигадку рознузданої артистичної уяви — це друга крайність.

Концепція мистецтва як містичного об'явленя, проповідувана богемою і снобами, дуже швидо завалюється під уважним оком вдумливого крика. Якщо мистецтво є спробою "вловити" неінну реальність, нормально заховану від людей, то хто може вирішувати, чи це вдалося мистцеві і в якій саме мірі? Усяка критика стає неможливою, бо хто може сказати про "сховану реальність" більше, ніж індивідуальна інтуїція?.. І що саме може переконати нас у тому, що Андієвській справді вдалося відобразити якийсь таємний світ?

Ніякі критичні стандарти не будуть можливі й тоді, якщо ми погодимося з тим, що мистецтво мусить служити лише задоволенню. Кожне задоволення, всяка естетична втіха є сугубо індивідуальні і ми не маємо права вирішувати за іншу людину, коли саме вона зазнає найбільшої втіхи.

Перша інтерпретація, яка підкреслює "об'єктивну реальність", і друге тлумачення, яке підкреслює суб'єктивну реакцію, є однаково суб'єктивні, бо обидві не хочуть мати нічого спільного з суспільним, громадським і особистим людським досвідом. На тлі цих концепцій набуває особливої значимости третя концепція.

Вона здібна тлумачити навіть найіндивідуальніші вияви творчости й естетичної втіхи та одночасно не пориває з реальним людським життям і досвідом. Вона підкреслює, що цінність мистецької діяльности полягає у сприянні людському вдосконаленню й щастю, до якого належить і елемент суто естетичного задоволення. До цього можна ще додати, що цінність естетичного переживання збільшується, коли естетична вартість гармонізує з моральною вартістю.

Чи не ясно в світлі всього сказаного вище, що приписувати, наприклад, Андієвській творення "нового гуманізму" — це значить говорити кричущу нісенітницю, що суперечить усім нормам логічного мислення?

Риндик вірить, що "модерністи" розуміють свої твори та твори споріднених їм авторів. А я не вірю. Я не вірю, наприклад, що Андієвська намагається творити якісь концепції. Більше того — я не вірю, що вона взагалі намагається щось сказати своїм читачам. На мою думку, наші "модерністи", якщо й стараються про щось, то лише про те, щоб у їх віршах взагалі нічого не було сказано, щоб вони були "якнайчудніші". Цього вони вчаться у своїх метрів.

Риндик вірить у те, що "модерна" поезія є продуктом модерного розуму. А я не вірю. Я вважаю, що "модерна поезія" є продуктом певної літературної касти, яка складається з богеми й снобів. У цій поезії немає, не то що якогось модерного розуму, а взагалі ніякого розуму, бо вона є продуктом людей, які створили культ недумання, культ нерозуму.

"Модерна" поезія, як і "модерне" малярство, є продуктом нещасливої епохи, коли люди заплуталися у визначенні гарного й потворного, корисного й шкідливого, доброго й поганого. Відмовившись від відповідальности, яка належить усім справжнім новаторам — відповідальности тих, хто мусить мати справу з реальностями, хоч би для того, щоб їх поборювати — так звані "модерністи" взагалі відкидають усяку відповідальність перед своїми сучасниками.

Недавно в бібліографічному додатку до "Нью-Йорк Таймс" була вміщена стаття лавреата Пуліцерової премії поета К. Шейпіро, яку я прочитав

з великим інтересом. Вона підтверджує багато моїх думок.

Автор статті відзначає, що з усіх видів сучасного мистецтва модерна поезія є особливо хворим мистецтвом, бо її стандарти і її вчення диктуються невеликою групою жадібних до влади в літературному світі інтелектуалів-догматиків, які вийшли на сцену понад одне покоління тому — десь коло 1915-го року. Нині "модерністські" стандарти деспотично нав'язуються публіці літературними констеблями, завжди готовими вигнати з літератури всіх, хто з ними не конформує.

"Модерна" поезія є, мабуть, першою поезією в історії, яку треба викладати в її власний час. Сучасне мистецтво, якому треба навчити дорослих читачів, щоб вони могли його "розуміти", це явно нездорове мистецтво.

Щоб підтримувати й "виправдати" це хворе мистецтво, адепти "модернізму" мусіли вдатися до критики. Модерністські критики — здебільшого самі поети-модерністи; їх обскурантизм такий же великий, як і обскурантизм тієї поезії, яку вони намагаються захищати.

Людина, що хоче розуміти "модерністську" поезію, мусить бути спершу "ініційована" у хитромудру й казуїстичну догматично-критичну літературу. Ось чому нині майже в кожному університеті й коледжі Америки доводиться "викладати" модерну поезію — так, як викладають, наприклад, чужі мови.

Теоретики "модернізму", наприклад, Т. І. Голмз у його книзі "Розмисли", проповідують філософський обскурантизм, ненависть до "романтики", оптимізму та безпосередности й свободи думки і виразу. Поетичний твір вони трактують як біологічний організм, цілковито мертвий і готовий для анатомічної диссекції.

Але нині наростає вже повстання проти "модернізму". Нові поети відвертаються від деспотичної "критики", від диктатури "інтелектуальних" журналів. Замість штучних культурних мітів та мертвих шабльонів, поети-бунтарі знову намагаються осягти поетичної безпосередности, живих почуттів та людського голосу.

Ось чому мене глибоко смутить те, що наша літературна молодь, опинившись у світі, де вільно вибирати свої мистецькі кредо, вибрала найгірше, найбезплідніше, найдешевше, хоч і найкрикливіше. На мою думку, це вияв культурної недорослости та провінційности, яка так глибоко в'їлася в наш національний організм.

У попередньому числі "Нових Днів" П. Волиняк звертає мою увагу на те, що в своєму новому збірнику наші "модерністи" заговорили про потребу налагодити контакт з читачами. Якщо вони думають про це серйозно, якщо вони справді починають розуміти, що без контакту з читачем не може бути поезії, то я перший привітаю їх на цьому шляху.

Ще кілька завваг. У статті Ю. Тиса є таке місце:

"Добре було б устійнити назву на т. зв. модерну літературу, бо ця назва нічого не окреслює. Новий напрям не є ані новим, ані досі не бувалим. Існував він відколи існує література, а посилюється завжди в кризових ситуаціях. Цьому питанню було б доцільно присвятити цілий цикл статтей і п[окінчити] з поглядами тоталітарних систем, що моде[р]нізм — це явище негативне або розкладове".

Не знаю, який саме різновид модернізму м[а]... на увазі Ю. Тис. Але якщо він говорить взага[лі] про рух уперед, про обов'язок письменників е[кс]периментувати, шукати нові сюжети й нові літ[е]ратурні форми, то я з ним цілком згоден.

Мої опоненти на чолі з Костецьким свого ч[а]су старалися змалювати мене якимсь назадником [в] літературі, ретроградним традиціоналістом. [Це] було короткозоро й немудро. У своїх статтях [я] раз-у-раз підкреслював, що я повністю за смілив[е] експериментування в літературі, за високий, по[-]справжньому модерний мистецький рівень наш[ої] літератури, за переймання від західної літератур[и] всього, що в ній є найкращого й справді прогр[е]сивного. Новий гуманізм нам дуже потрібен, ал[е] не в стилі Андієвської.

У статті Риндика мене дуже здивувало так[е] місце:

"Сварог ужив слова "провінційність", але н[е] подав ясного визначення цього поняття і не ска[]зав, які саме конкретні властивості нашої теперіш[]ньої літератури дають право назвати її провінцій[]ною".

Філософія вчить, що в природі є багато р[е]чей, які ми знаємо інтуітивно. Є істини настільк[и] самоочевидні, що не потребують ніякого аргумен[]тування. До таких очевидних фактів належить [і] наша провінційність, як і взагалі значення самог[о] слова "провінційність".

Як випливає з самої назви, провінційність оз[]начає обмеженість культурних обріїв чи то однієї людини, чи то людської громади безпосередні[м] межами своєї невеликої провінції, яка є лише ма[]лою частиною цілого. Провінційність це байду[]жість до того, що робиться і думається в широко[]му світі. Це відв'язаність від інтересів цілого; ... свого роду Пашківська республіка в духовом[у] житті. Це культурна недозрілість, розумове ледар[]ство, небажання вчитись, зарозумілість, заснован[а] на невігластві.

Безперечно, безстильність чи старомодніст[ь] літературного письма не є головними прикметам[и] провінційности. Вони є взагалі ознаками в с я к о[ї] низькоякісної літератури. Але ці ознаки неминуч[і] властиві провінційній літературі тому, що її автор[и] не обізнані з стильовими шуканнями й досягнен[]нями великої літератури, літератури передових на[]родів світу.

Не слід забувати при цьому, що питоме[ю] прикметою провінційности є також безкритичн[е] наслідування безглуздих, снобістських, богемни[х] мод, яких на Заході завжди було, є й буде чимал[о] (це цілком нормально й неминуче). Треба тільк[и] навчитися відрізняти мілку "глибінь" та крикли[ву] дешевину від справді серйозної літератури т[а] серйозних стильових шукань. Це справа загально[ї] культурности й доброго естетичного смаку.

Для того, щоб стати людиною духового Ок[]циденту (нехай простять мені читачі це бомбас[]тичне слово), мало переїхати з Кобеляк у Париж. Треба ще викинути з свого багажу ментальну інер[]тність. Треба широко розкритими очима оглянути[]ся навколо себе та хоч і дуже малі для цього на...

ші можливості, але використати їх треба повністю — треба вчитись. Тобто читати й мислити. Але мислити інтелігентно й критично, бо не все те золото, що блищить.

Тим часом переважна більшість наших письменників спромоглася привезти з собою в новий світ готовий запас ментальних навиків, дуже часто нав'язаних їм окупантами, та вузесеньке коло давніх тем і застарілого трактування їх.

Не шукаючи серйозної новизни, боячись теоретичної праці та сумлінної і незалежної критики, бажаючи собі лише похвал, наші письменники з роками відвикають працювати, бо задовольняються писанням лише примітивних речей за власними, давно вже вицвілими стереотипами. У їх творах давно перестало вирувати справжнє життя.

Провінційність літератури ні в якому разі не можна змішувати з національним характером. Характер літератури кожного індивідуального народу неминуче обумовлений своєрідністю його національної культури та специфікою особливих завдань літератури в історії розвитку свого народу.

Національний характер творчости письменників позначається й тоді, коли ці письменники зображають життя інших країн, або вносять свою лепту у вирішення універсальних проблем, які хвилюють не тільки їхніх земляків, а й інші культурні народи світу. Дуже часто питання загальнонародного значення є одночасно й важливими питаннями сучасности.

Письменники-мислителі, будучи в авангарді свого народу, можуть і повинні бути також в авангарді своєї епохи, всього людства. Такими письменниками є клясики всіх часів, яких шанують не лише їх земляки, а й усі інші народи, бо, збагачуючи універсальну, вічну проблематику, спільну всім народам світу, вони одночасно прославляють свої народи та вводять їх у сім'ю передових націй. Так, "Фауст" Ґете — це геніяльний твір національної німецької літератури, але він належить і всьому світові, бо поставлені в ньому проблеми актуальні для всіх народів.

Мене можуть запитати:

"А які є критерії для того, щоб судити про те, чи даний літературний твір є пров'нційним чи ні?"

Для цього є дуже простий тест. Якщо ми певні того, що цей твір буде цікавий для чужинців не лише в етнографічному, фактографічному чи поточно-політичному відношенні, але й у світоглядово-філософському, чи універсально-психологічному або суто-естетичному, то цей твір не є провінційним.

Коротше кажучи, треба з усією вимогливістю до себе вирішити, чи варто цей твір перекладати чужими мовами, тобто давати його на суд чужинців, чи викличе він у чужинців інтерес до нашої культури, чи, навпаки, скомпромітує нас.

Я зовсім не хочу сказати, що наші письменники повинні писати лише твори, значимі для всього людства. Можна й треба вирішувати проблеми тимчасові й актуальні лише для нашої спільноти. Але й такі твори повинні бути на рівні сучасної світової мислі й літературної техніки. З цього, між іншим, випливає, що наші автори (і письменники, і критики) мусять бодай у загальних рисах знати не лише історію світової літератури, але й історію філософії.

Якби наші письменники систематично читали краще з того, що пишеться нині на Заході, то вони б уже давно побачили, в чому полягає їх провінційність, і роз'яснювати їм це не треба було б.

Іван Смолій не бачить, "куди нам треба прямувати". Боже милий! Та якби Смолій старався бути в курсі сучасної західної літератури, то він побачив би, що перед нашою літературою — необмежене поле тем. Адже ми ще не відгукнулись ані єдиним словом на ті проблеми, які хвилюють світову літературу (звичайно, за винятком "модерністської", яка свої хвилювання висмоктує з власного пальця).

Сучасна людина геть заблукала в хащах "перетехнізованого" й дезорієнтованого суспільства, розтратила свої колишні вартості й переконання і нічим не може їх замінити. Поряд із нечуваним розвитком техніки триває процес духового й морального виродження людини. А нам немає про що писати...

Ми, українські еміґранти, прагнемо появи на світ нової української людини, здатної посісти рівнорядне місце серед людей Заходу. Ми хочемо не лише фізично, а й духово вирватись у світ великих ідей, вдалині від якого нас так довго тримали колонізатори. Але наша молодь денаціоналізується. Наша еміґрація обміщанюється, розгублює свої ідейні вартості, підміняє їх "карами" й "телевіженом" — але нашим письменникам немає про що писати...

Сьогодні нам, може, більше, ніж будь-коли раніше, треба інвентаризувати самих себе, піддати себе пильному аналізові, подивитися, що з нами сталося за останні роки. Хіба тема відомої статті "Кадило, ексцеленціє" ("Листи до приятелів") не могла б стати темою надзвичайно актуального художнього твору? А скільки ще таких тем витає над нами?

Тим часом у нашій літературі панує "пішохідна", дріб'язкова тематика, безбарвність виразових засобів, вельми невисокий рівень життєвої філософії — питомі прикмети провінційної літератури...

Справа не в тому, що в нас немає геніїв чи великих талантів. Великі люди з'являться тоді, коли створиться культурне підсоння, здатне їх виростити. А покищо нам потрібна література, нехай хоч і неблискуча, нехай і пересічна, але інтелігентна й ідейна, грамотна, добросовісна й скромна, з почуттям свого обов'язку вчитися та свідомістю своєї суспільної ролі. Література працівників і будівників, а не снобів.

Літературна дискусія нам потрібна, але не безплідна дискусія про наш провінційний "модернізм" чи взагалі про "право" незрозумілої поезії на існування. Цього "права" в неї ніхто не відбирає. На світі існують куди гірші речі. А потрібна нам серйозна дискусія про значно важливіші проблеми, які лише вельми побіжно намічено в цій статті.

Вчасно відновіть передплату — нагадувати нема кому й нема коли.

Не дайте, врешті, журналу сусідові — хай передплатить сам.

Penmans

ЛЕГКА СПІДНЯ БІЛИЗНА

Охороняє дорогий верхній одяг від поту — дає прихолоду та вигоду. До вибору в усіх стилях.

Penmans

ПІДШТАНЦІ — ДЖЕРСІ — ПІДСОРОЧИНКИ ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ

Безрукавні спортові джерсі і підштанці з елястичним пояском.

Підсорочинки мають зміцнений найлоновий комірчик. Прекрасна спідня білизна, знамениті кальсони з елястичним пояском.

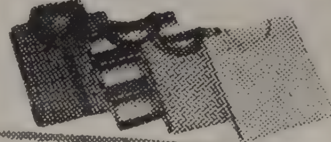
Penmans

СПІДНЯ БІЛИЗНА ДЛЯ ДІВЧАТ І ЖІНОК

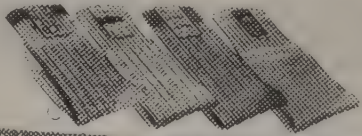
Сорочинки і майочки для дівчат 2 - 4 річ. та 6-річних.

Білі бавовняні сорочечки та майочки для 8 - 16 р. дівчат. Для пань сорочки та довгі майочки з ніжного, білого бавовняного трикотажу усіх розмірів.

Penmans ПІДСОРОЧКИ

Penmans РОБОЧІ ШКАРПЕТКИ

Penmans

ПІДШТАНЦІ ТА ДЖЕРСІ ДЛЯ ХЛОПЦІВ

Пенменові вироби якісні і витривалі — матері будуть певні, що їх хлопці не скоро їх знищать.

Penmans

СПІДНЯ БІЛИЗНА ДЛЯ НЕМОВЛЯТ

Сорочечки до зв'язування збоку, обвивання, або запинаються спереду на ґудзики, делікатна бавовна. Розміри для 3-6-9 місяч., 1-2 річн.

Penmans

ВИХІДНІ ТА СПОРТОВІ ШКАРПЕТКИ

ІНШІ Penmans ВИРОБИ:

Спідня білизна Меріно "95", Спідня білизна Меріно "71", Барханова спідня білизна Пенменс, панчохи до гольфа, Пенеменс рукавиці, Пенменс светери.

GP-9-1A

І ХОЧУТЬ, АЛЕ НЕ МОЖУТЬ . . .

Дмитро КИСЛИЦЯ

Це про тих, що в Києві беруть на себе непосильне завдання — розвінчувати діяльність української еміграції та всіх тих, що пишуть в українській справі у вільному світі. Є там, у Києві, українські писаки — і до пера охочі, і послужити своїм панам готові, і похизуватись талантом у лайці на адресу немилих еміґрантів, які чомусь не сплять. Пнуться деякі київські і позакиївські писаки, аж надриваються, а виходить пшик. Річ не в тім, що вони хисту не мають (є там і з не абияким хистом, як Бажан, Тичина, Рильський, Первомайський), і не в тім, що нема їм що сказати сильніше і розкритикувати по-діловому те, що еміґрація робить. У тому річ, що уповноважені писати і критикувати діла еміґрації мають дуже короткі руки: їм дають готову канву і строго обмежені факти, поза межі якого танцювати їм не дозволено. І ото й виходить таке, що вони, завзяті навіть писаки-критикани, хочуть, дуже хочуть розмахнутись і блиснути своїм умінням, але не можуть — духу їм не стає. А що це так, що культурні діячі в УРСР по готовій канві пишуть про еміґрацію, а безпосередньо дійсности еміґраційної не знають, себто не знають, що тут і як видають українці, хто з діячів тут живий, а хто давно помер уже, — це ясно випливає з статті громовержця Л. Новиченка у "Вітчизні" за грудень минулого року та із статті А. Хижняка в "Літературній Газеті" від 29. 12. 1959 р.

Літературний критик і викладач української літератури Київського університету ім. Т. Шевченка — Леонід Новиченко виступив у київському журналі "Вітчизна" ч. 12, грудень 1959 р., із статтею на тему "На позвах з істиною", у якій сердито лає українців-еміґрантів за "культ Мазепи" і за те, що в 1959 році вони відзначали 250-річчя його смерти, за випуск чотиритомного "Кобзаря" Т. Г. Шевченка з коментарями проф. Л. Т. Білецького (видання видавництва "Тризуб", Вінніпеґ), за відвагу видавати тут "жовтоблакитні газети і журнали", за створення Української вільної академії наук (УВАН), за перевидання творів тих українських письменників (радянських!), що їх в Україні заборонено згадувати, а найбільше дістається (йому, як видно, і була присвячена вся Новиченкова стаття) професорові Юрієві Луцькому за його книгу "Літературна політика на радянській Україні (1917 — 1934), а дещо перепало і В. Радзикевичеві за його "Історію української літератури".

Обидві праці цих авторів — Ю. Луцького і В. Радзикевича — вийшли друком у 1956 році. Чому так довго мовчали про них? Чому оглядач узяв разом саме ці дві праці? Літератор Новиченко найкраще знає, які праці з літератури вважати за споріднені чи наближені своїм характером, а які ні, але тут він маху дав: стулив у своєму огляді цілковито різні щодо рівня, відмінні формою (перша — англійською мовою видана) праці, книги різного призначення, що охоплюють не ті самі періоди ("Історія української літератури" — підручник для середньої школи, яким охоплено повний елементарний курс літератури, а "Літературна політика на радянській Україні" — це докторська дисертація). Мабуть, виходу в Новиченка не було — бо й вибору не було, не було в нього під руками більше нічого... А завдання мав він, як слід розуміти, цілком окреслене — виконуючи плян до двору, — танцювати по канві.

А що це так, то найкращим і то документальним доказом на те є відома вже стаття "Под маской науки", вміщена в московському журналі "Вопросы литературы", ч. 7, жовтень 1957 р. Автор тієї статті-рецензії — Т. Трифонова. Коли порівняти статтю Новиченка "На позвах з істиною" до статті Трифонової, то різниця вийде лиш в одному — у тому, що в Трифонової нема мови про В. Радзикевича — її вся стаття присвячена праці Ю. Луцького "Літературна політика на Радянській Україні. 1917 — 1934".

Що ж і як пише Л. Новиченко у своєму журналі "Вітчизна"? У своєму, бож він сам належить до складу редакційної колегії цього журналу. А пише ось таке і отак: "Наклеп на комуністичну партію, на її ленінську національну політику, на дружбу радянських народів — це і є головна мета обох книг, як і всіх їм подібних писань панів націоналістів".

Новиченко, за престарим звичаєм його пославших, усіх без розбору звалює на одну купу і називає націоналістами, буржуазними націоналістами, петлюрівськими ідеологами. Чи знає Новиченко, що цим він не тільки профанує, а й виключає всяку можливість, щоб хтось із радянських читачів вірив йому? Таж майже кожний грамотний українець знає вже набагато більше, ніж Новиченко думає, про українську еміґрацію і про націоналістів і не-націоналістів серед неї. Знають — якщо оперувати словами Новиченка — всі випускники середньої школи, що чорне, а що біле; де Новиченко та йому подібні говорять до речі, а де тягнуть козлітоном чи свідомо "бузять".

Коли вже говорити про буржуазність, то нині вона найбільше пасує до радянських вельмож, з офіційними чи патентованими літературними критиками включно. Бувши в США, М. Хрущов із своїми супровідними виділялися і відзначалися найбільшими буржуазними замашками і бундючністю — від літака почавши і костюмами на Хрущову скінчивши. Найприкріші буржуї — при первісному нагромадженні капіталу, а у випадках радянських вельмож — буржуї з першого їх покоління. Прочитайте, товаришу Новиченко, відповідні місця в Маркса (про первісне нагромадження капіталу і норови первісних власників його), а потім відразу — "не переводя диханія" — "Нова кляса" югославського комуніста Міловaна Джіласа, гарненько подумайте, а тоді скажіть, що й ви думаєте про оте все.

Відчуваючи убозтво своїх арґументів і непереконливість своїх сентенцій, Новиченко вдається до словесної еквілібристики з претенсією на дотепність: у вихватках на "їм подібних панів націоналістів" та на "українські академії" наук він пише, що всі вони "мають своїм завданням продукувати і поширювати ідеологічну отруту, настояну на жа-

б'ячих кісточках націоналізму". Дотепність і ученість — гідна коронованого літературного критика всієї під'яремної України!

Новиченко, щоправда, і різницю добачає в працях згаданих двох авторів. "Між Радзикевичем і Луцьким, — пише Новиченко, — є деяка різниця... в тактичних прийомах. Ця різниця відбиває відмінності в тому "ідейному" камуфляжі, яким нині користуються різні групи буржуазно-націоналістичних політиканів. Перший з названих тут авторів пише про радянську літературу за всіма правилами старої петлюрівсько-погромної писанини; другий намагається бути трохи гнучкішим. Він, Луцький, не від того, щоб позагравати з читачем, прикриваючись провокаційними ідейками "націонал-комунізму"... Але кому ж невідомо, що "націонал-комунізм" — це і є витончений і тому особливо підлий, особливо підступний буржуазний націоналізм, який вірно служить політиці імперіялістичної реакції!" Яку ж несподівану ведмежу прислугу робить Новиченко нашим тутешнім ораторам і судителям хвильовистів, "націонал-комуністів" (хоч і здогадних). Але й це ще не все. Новиченко далі про це так іще пише:

"Справжнім кладом для націоналістичних фальсифікаторів стали... гасла і заклики націонал-ухильника Хвильового, який кінчив тим, що одверто зімкнувся з зарубіжним українським фашизмом, а також літературні теорії створеної ним "Вапліте"...

"Ні Шумського, ні Хвильового, ні їм подібних — нікому не вдасться загримувати під справжніх українських комуністів, всім відомо, що це були буржуазні націоналісти, які в часи загострення клясової боротьби закономірно виявили своє чуже соціялізмові єство... Хвильовий, якщо судити за його справжніми поглядами, був надзвичайно далекий від комуністичної ідеології, скажемо більше: ворожий їй".

Сказав, як кажуть, і зав'язав. А це ж — по канві з Москви, а не якась випадкова "вихваточка" випадкового борзописця. Іншими словами, Новиченко вбив осиковий кілок в "ідеологію" наших тутешніх неофітів з-під стягу так званої СВУ.

Дуже лає Ю. Луцького той же Новиченко за "необ'єктивність", докоряє за те, що той згадав у своїй праці не всіх письменників, які жили і діяли в досліджуваний період, за те, що він позитивно висловився про виклятих радвладою поетів і письменників, за вислів "український літературний ренесанс" та інше. Ось приклади.

"... Він прагне довести, — читаємо в статті Новиченка про Ю. Луцького, — що українська радянська література в перші десять-п'ятнадцять років після Жовтня живилася не ідеями соціялістичної революції, не ідеями партії комуністів, а духом національної революції, тобто — ідеологією буржуазного націоналізму". На підтвердження таких своїх обвинувачень, Новиченко цитує відповідне місце з праці Ю. Луцького. Ось та цитата: "Український літературний і культурний ренесанс 20-их років... стоїть у тісному зв'язку з українською національною революцією 1917 — 1918 рр. Він більше відбиває дух національного і соціяльного визволення, ніж дух марксизму і пролетарської свідомости. Він розкриває наростаючий конфлікт між національним і комуністичним поглядами на культуру"... Здається, цього вистачить, щоб пе реконатись, що не подобається Новиченкові і "йо му подібним", а звідси не трудно зрозуміти, хт визначає "естетичні" смаки та ідеологічні критері критиків типу Новиченка, хто від них вимагає сер дитись і лаятись.

А вже сам себе б'є радянський критик дальшим закидами досліконикові Ю. Луцькому. "Цей наклеп на українську радянську літературу, — так пише Новиченко, — "підтверджується все тими ж іме нами: Хвильовий, Зеров, Підмогильний тощо... На ціоналістичний дослідник хоче зобразити справу так, що не було ні "Плуга" та "Вітру з України" П. Тичини, ні "Червоної зими" та "Дніпрельстану" В Сосюри, ні "Будівель" М. Бажана, ні "Бур'яну" А. Головка, ні повістей П. Панча, ні "97" М. Кулі ша, ні "Диктатури" І. Микитенка, ні "Арсеналу" О. Довженка, ні "Усмішок" Остапа Вишні..."

В інших місцях цієї ж статті Новиченко "підси лює" свої закиди Ю. Луцькому і В. Радзикевичев і "скріплює" свої ніби арґументи переліком таки імен, як Дмитро Загул, Мирослав Ірчан, В. Блакит ний, Я. Савченко, дарма що в той час, коли прац Ю. Луцького і В. Радзикевича (1956 р.) були на друковані — написані ж іще раніше! — згадан письменники, небіжчики вже, ходили "у ворога народу", і Новиченко боявся навіть подумати пр них, а не тільки виводити їх у статтях своїх. За кидає Новиченко згаданим нашим авторам "пере смикування карт", "негідні цілі", "фальшування" "зухвале поводження з історичною істиною" і т. д а в зв'язку з тим ще й лається, хоч не має чим кри ти своїх напастувань, — і тут же видає себе з го ловою, вдаючись до зловживання іменами пись менників, яких його пославші закатували і промов чування імен яких у час писання критикован праць вважалось **добрим тоном** в уересерному цар стві. Чому ж Новиченко вимагає, щоб хтось згаду вав Микитенка, М. Куліша, Ірчана та інших, у то час, коли він сам про них мовчав і не хотів, що інші згадували? А щодо Остапа Вишні, то чому ж Новиченко пише "Усмішки", коли має на ува "Вишневі усмішки", видані до 1933 р., себто д арешту і заслання (на десять років) автора ти "Усмішок"? Коли ті "Вишневі усмішки" бодай інший формі згадувати можна, то чому вони й до недоступні самому Новиченкові в Києві, а не тільк заокеанським еміґрантам?

Так само зашпортався Новиченко, коли звинува чує "націоналістичних оглядачів" за промовчанн **тринадцяти** імен у їх працях. Радзикевичеві Нов ченко мав підстави щось закинути, із своїх позиці виходячи, але Ю. Луцькому — ні в якому разі. тому звучить для Новиченка скандально, коли ві обурюється на дослідника періоду від 1917 до 193 року за промовчання "найкращих творів" Ол. Го чара, Платона Воронька, А. Малишка, І. Кочерг Ст. Олійника, Ярослава Галана, Гаврилюка, Ко ланюка та інших переважно молодого поколі ня, які з'явились на овиді після 1935 року (меншіс з-поміж згаданих) або аж після Другої світово війни, як Воронько, Гончар, Олійник та інші.

Повчальним тоном і хвалькувато висловлюєть Новиченко, вивудивши в Радзикевичевій праці фа тичну помилку: Шахай, Остюк, Марченко, Гала — це персонажі з "Чотирьох шабель" Ю. Яно

ського, а Радзикевич помилково подав їх у зв'язку з "Вершниками". Це, можна сказати, речі цілком до речі, і ніхто з Новиченком не стане сперечатись — навіть Радзикевич і видавці його. Ми за таку взаємокритику, бо вона взаємно корисна.

Але при цій нагоді й Новиченкові ми маємо що сказати — в пляні виправлення суто фактичних його помилок. Наприклад, про Ю. Клена (Освальда Бурггарда) Новиченко пише: "нині — фашистівський перебіжчик, що виступає за кордоном під ім'ям Ю. Клена". Кому-кому, а літераторові Новиченкові, який особисто знав і пам'ятає всіх неоклясиків, якому довіряють, як нам здається, заглядати в закордонні видання, — слід би було знати, що Ю. Клен помер **тринадцять** років тому. За переплутання творів Яновського в підручнику Радзикевича — і нам трохи соромно, а за такий конфуз у випадку з Ю. Кленом має бути ще більш соромно не тільки Новиченкові, а й усій редколеґії та всім цензорам журналу "Вітчизна" в Києві. Цей конфуз ще й ще раз переконує, що навіть Новиченко і йому подібні — не орієнтуються в тому, що критикують.

Відоме п'ятірне ґроно неоклясиків Новиченко легковажно (і навряд чи з власного переконання) охаює, кажучи, що вони "не залишили своїми писаннями будь-якого сліду в українській радянській поезії". Якщо це так, то тим гірше для радянської літератури і радянських літераторів. Казати, як це Новиченко робить, що вони "були дрібненькими епігонами антинародного "мистецтва для мистецтва", — це не тільки виявляти свою ницість, не тільки ображати пам'ять вершинних поетів і ерудитів мірила Миколи Зерова, товаришу Новиченко, а й плювати в лице своєму нинішньому колезі — Максимові Тадейовичу Рильському. Перш ніж писати про "ніякого сліду" від Зерова та інших велетнів, треба подумати, який слід ви, товаришу Новиченко, по собі лишите — разом з усіма піснями про Сталіна і тому подібною поезією, що її теж хвалили. Якщо ви слухали хоч одну лекцію проф. Миколи Зерова, то будьте з того горді і мовчіть.

Опонуючи Ю. Луцькому в питанні про письменницькі організації, Л. Новиченко те саме повторює, що й колись писалося, від 1933 року почавши. Мовляв, були різні організації, але вони самоліквідувалися, бо того життя вимагало і спонтанна критика "української радянської громадськости". Ми ту громадськість знаємо, як знає її і Новиченко: це ЦК партії і дзвонарі його Андрій Хвиля, Володимир Коряк, Сам. Щупак, Андрій Річицький, Петро Колесник та дехто інший. І тут Новиченко ні одного твердження Ю. Луцького по суті не заперечив: не вважати ж за спростовання голі і пустопорожні фрази про піклування партії та неозначеної "радянської громадськости". Чи й СРПУ (нині СПУ) — також створилася на вимогу життя?

З В. Радзикевичем Новиченко не згоден щодо оцінки символістів. Новиченко каже, що то була "одноденна бульбашка, здута могутнім вітром революції". Тут і брак пропорції, і поплутання понять, і якась непослідовність: чи ж для одноденної бульбашки та треба аж могутнього вітру та ще й вітру революції?! Чи символісти були аж такі сильні в порівнянні до всіх інших течій і навіть організацій, що не досить було звичайної критики "української радянської громадськости"? Чи не доцільніше було почекати, щоб символісти самі зійшли зі сцени, не лишивши по собі "ніякого сліду", і не вдаватись до якогось вітру? Узагалі тут у Новиченка переважає вітер над логікою.

Як Новиченко в журналі "Вітчизна", так і Хижняк у "Літературній газеті" гнівно нападаються на Ю. Луцького і на В. Радзикевича за згадування імен Хвильового, А. Любченка (Ваплíте), О. Слісаренка, В. Ярошенка, Д. Загула, Я. Савченка (символісти), М. Зерова, М. Драй-Хмари, Бурґгарда (неоклясики), Гр. Косинка, В. Підмогильного, Мих. Івченка, Т. Осьмачки, Ів. Багряного, Д. Гуменної, а водночас і за промовчання багатьох імен, що їх офіційна радянська "літературна наука" вважає за повноцінних письменників, чи промовчання назв пізніших (явно халтурних і пристосуванських) творів старих і всіма визнаних письменників. Обурюватись на це можна скільки завгодно. Ми хочемо спитати Новиченка: а чому ви тепер уже не згадуєте тієї макулатури, що писалася від 1932 року на прославлення "геніяльного" Сталіна? Скажете, що маєте підстави і рацію? Ну, тоді й ми маємо ще більше підстав і рації не вважати за літературну (і тим більш українську) творчість усе те, що написано під сталінським примусом чи, по-теперішньому висловлюючись, під опікою партії. Гніваєтесь, що еміґрація перевидає не ті твори, що перевидаються під опікою вашої партії? Це, бачите, воля читача на еміґрації: друкується тільки те, що може бути продане, себто те, що має читача. Ану спробуйте ви в себе застосувати цей же принцип, а тоді побачите, чи багато розійдеться тих творів, що їх партія любить.

Або ще інакше: видайте в себе масовим тиражем критиковану працю Ю. Луцького, перевидайте твори "безталанного піїта Т. Осьмачки" (це слова Новиченка), видані в Америці — і чи залежаться вони на полицях радянських крамниць "Книготоргу"? Напевно так залежаться, як залежувались у кіосках, наприклад, польські журнали та газети в 1956 та 1957 роках...

Кажете, що "націоналісти" перевидають "незрілі" та ще якісь там твори радянських перших хоробрих чи що, себто тих, що лише пробували ставати на позиції радянських мистців. А чи це були перші хоробрі і хіба це взагалі починателі були у вас он ті, що їх ви так немилосердно товкли при Кагановичеві (1946 — 47) або й пізніше (1956 — 57), як М. Шумило, Вас. Швець (і в родовому — Шевця, а не Швеця!), Л. Первомайський, Сава Голованівський, Максим Рильський, А. Малишко, Ліна Костенко, Любов Забашта, Дм. Павличко та інші. Трьох останніх — на з'їздах письменників минулого року в Києві і в Москві брали "на цундри". За "незрілість" чи за боязке ставання на радянські позиції?..

Але Новиченко далі йде, твердячи: "Про те ж, що завдяки перемозі радянської влади на Україні почався бурхливий, для всіх очевидний розквіт літературно-мистецького життя, який породив десятки яскравих імен, сотні різноманітних явищ нової соціялістичної культури, — про це Луцький мовчить".

Це чи не найслабше, чи не найвразливіше місце всієї статті Новиченкової: мовчить, на нашу

думку, Новиченко, а не хтось інший. Ю. Луцький у своїй книзі сказав, скільки було яскравих імен і куди вони поділися, а Новиченко говорить про десятки, що лишилися, та й то не всі дуже яскраві. Якщо ви, товаришу Новиченко, настоюєте на своєму, що Ю. Луцький "про це мовчить", то дозвольте не повірити, що ви справді читали книгу Ю. Луцького, яку так пристрасно критикуєте. По канві критикуєте?

Як уже згадувалося, Новиченко в претенсії, чому Ю. Луцький не подав імен тих поетів та письменників, які в досліджуваний період ще не були поетами й письменниками. Коли логічно розвивати це Новиченкове прискіпування, то для повноти опису тих спустошень, що їх заподіяли українській літературі НКВД і "мудра" партія, треба пододавати факти, від 1934-го до 1956-го року, себто до року, коли книга Ю. Луцького вийшла з друку. Отже, треба було включити єжовщину, перші дні і місяці війни з гітлерівською Німеччиною, співпрацю НКВД з Ґестапо і винищення письменників та інших діячів культури по всій Україні, так званий період "чистки героїв" після переможного закінчення війни з Гітлером, відому переоцінку цінностей, коли на допомогу Микиті Хрущову був ще раз відряджений в Україну Лазар Каганович — розпинатель так званого шумськізму-хвильовизму у другій половині 20 років, а тепер (1946 — 48) приборкувач стихії повоєнного періоду. Але тут знову доводиться констатувати, що Новиченко не знає, що всі ці періоди описані і проаналізовані в працях інших закордонних дослідників, опубліковані окремими книгами або як статті в журналах та газетах. У зв'язку з цим згадаємо, що якась київська установа вже кілька років тому звернулася до мюнхенського "Інституту вивчення історії і культури СРСР" з проханням (чи платним замовленням) надсилати все, що Інститут той видає. Здається, що Інститут так і робить. Крім того, час від часу можна бачити в радянській пресі відгуки на ту чи іншу книгу, журнал чи газету, що видаються українською мовою по цей бік залізної завіси. Чому ж тоді Новиченко та інші такі окрадені, такі покривджені? Річ ясна, що трудно написати щось конкретніше, солідніше і влучніше, коли дістаєш огризки сякого-такого матеріялу з десятих рук. Наказодавці таких "трибунів" і викривателів, як Новиченко та йому подібні, поставили Новиченка в становище Матюші: дають напівготовий текст і наказують — "Матюша, катай "Гуси"! Ролю Матюші в даному разі виконав Льоня.

Нападається Новиченко на Ю. Луцького й за саме згадування спустошливих, терористичних дій НКВД і партії в Україні. Новиченко пише: "Щождо порушень соціялістичної законности, то всім відомо, що вони осуджені, що їх наслідки виправлені і що зроблено все необхідне для того, щоб нішо подібне більше ніколи не повторилось. І не Луцькому про них говорити".

А чому це "не Луцькому про них говорити"? Та якщо навіть про те не говорити дослідникові, то яке ж тоді вийде дослідження? Цікаво, як би міг Новиченко, досліджуючи гітлерівські злочини, не згадувати про діла ґестапо, про вивезених на працю до Німеччини "остарбайтерів" та про заборону співати українських патріотичних пісень. Але Новиченко тут має на увазі ще й те, що сказа[в] він в інших місцях своєї статті: що, мовляв, у[сі] такі, як Ю. Луцький, завжди і тепер те й робил[и] і роблять, що служили й служать імперіялістам фашистам та іншим ворогам українського народу Звідси, за логікою Л. Новиченка, не сміє Ю. Луць[ь]кий не тільки уболівати за долю українських пись[ь]менників, покривджених і закатованих ворогами українського народу типу Єжова, Кагановича, Хру[щова] та Сталіна, а навіть згадувати про ті страшн[і] спустошення. Щоб і тут не було з нашого боку неточности чи недомовок у коментуванні тверджен[ь] Новиченка, наводимо його ж слова із тієї ж статті "Не людям з цією мораллю (це на адресу пись[ь]менника Аркадія Любченка і Ю. Луцького) і не ї[х] поплічникам та вихвалятелям проливати лицемір[]ні сльози з приводу того, що в нас сталось у 193[7] році"!

Як бачимо, назвавши кошмарний рік Єжовщини Сталінщини, Новиченко далі натяків не йде — во[]ліє недомовками збути справу. Чи може Новичен[]ко не знає, що діялось і що сталося в той періо[д] — взагалі і в деталях? Ніхто йому не повірив би якби Новиченко прикинувся незнайком. І ввес[ь] час, доторкнувшись до подібних періодів, Новичен[]ко вдається до езопівщини і "заминає для ясности" недомовками події і факти, про які вже декому [в] СРСР і навіть в Україні дозволено говорити біль[]ше і відвертіше. Новиченко сам не вірить у те, що "зроблено все необхідне для того, щоб ніщо подіб[не] не більше ніколи не повторилося"... А на підтвер[]дження нашого прогнозу, що Новиченко сам не певен у тому, що сказав, і що він боїться нови[х] "порушень соціялістичної законности", найкраще промовляє той факт, що він не своїми словами го[]ворить про "порушення" і "осудження", а цитує з Хрущова, не беручи слова Хрущова в лапки, я[к] чужу мову. (Хрущов так сказав у своїй промові фарсі на ІІІ-му з'їзді Спілки письменників у Москв[і] влітку минулого року).

Щождо докору Ю. Луцькому за ігноруванн[я] "осуджень", то Новиченко просто дурницю пре[] до моменту випуску з друку книги Ю. Луцького не кажучи вже про час писання її, ніяких "осу[]джень" не було, ні одного українського письмен[]ника (бодай посмертно) ще не встигли реабіліту[]вати. А якраз на реабілітацію Новиченко в свої[х] недомовках і натякає. Може, скаже Новиченко, що Хрущов зробив доповідь про злочини Сталіна [в] лютому 1956 року, то треба було вже з тим раху[]ватись? Прикро, але факт: поперше, сам Хрущо[в] і всі, що з ним, іще кілька років після того запе[]речували самий факт такої доповіді на ХХ-му з'їз[]ді КПР (25 лютого 1956 р.), а поширений на за[]ході текст тієї доповіді називали вигадкою чи фаль[]сифікатом; подруге, ніхто з українських письмен[]ників, поетів, культурних діячів, включно з Л. Но[]виченком, досі фактично жадним **своїм** словом н[е] осудив "порушень соціялістичної законности". Я[к] і в цій статті Новиченко, всі (не багато хто) обме[]жувались повторенням не всіх, а лише деяких слі[в] з цього приводу — слів усе того ж Хрущова або якогось документу ЦК КПРС чи передовиці "Прав[]ды". І як же тоді поважний дослідник може сер[]йозно трактувати ваше запевнення, товаришу Но[]виченко, що "все необхідне зроблено"? І як мі[]

дослідник історії української радянської літератури зробити всі висновки і бажану для Новиченка скидку, коли до часу випуску дослідницької праці був реабілітований лиш один українець — і той не письменник, і той більше комуніст-ленінець, ніж українець — це Григорій І. Петровський? А чи й він був реабілітований, також не знати було, бо лише крадькома вістку подано, що він рухається по Москві (це було на початку 1955 р.).

Нарешті, що Новиченко хотів своїми натяками на реабілітацію деяких українських літераторів сказати? Чи не думає він тим самим реабілітувати перед своїм народом і погромщиків із партією включно? Як нам відомо, деякі погромщики (били Зерова та інших) уже й реабілітовані — під виглядом теж мучеників. Це Петро Колесник та "йому подібні".

Ми вважаємо, що такою реабілітацією (навіть повною реабілітацією і то всіх, а не лише декого із занапащених літераторів і не-літераторів) не надолужити втрат українського народу, не залікувати завданих йому тяжких ран і не надолужити того, що ті культурні діячі могли б зробити, якби їм штучно не обірвали творчість, а більшості — і життя.

Крім того, коли невинних реабілітується, бодай декого і бодай частково, то це ж і є **незаперечний** доказ злочинів, про які Ю. Луцький та багато інших пишуть — констатуючи історичні факти. Обурюватись проти цього — це щось більш ніж дивне. А тим більше, що дослідження закінчилося до початку реабілітації.

Нарешті — про лукаве інкримінування якихось моральних провин Ю. Луцькому, авторові книги, що її розносить Л. Новиченко. Нинішній професор Торонтонського університету і керівник катедри слов'янознавства Ю. Луцький сумлінно і з честю виконує свої обов'язки як учений (професор літератури) і педагог та організатор нової і відповідальної галузі в найбільшому в Канаді університеті — Торонтонському. Ніколи він громадянином СРСР не був, ніколи проти СРСР і українського народу не воював, ніяким ворогам українського народу і СРСР не прислужував, а був уже салдатом у складі збройних сил Великобританії якраз тоді, коли Радянський Союз був у союзі і в дружбі з Гітлером та Ріббентропом, отже тоді, коли Новиченко міг бути теж салдатом, але на іншій стороні — якраз на тій стороні, яка не давала і не дає йому права вдавати з себе святого, претендувати на моральне право картати проф. Ю. Луцького і приписувати йому несусвітні речі і провини. Проф. Ю. Луцький міг би, якби захотів, спитати Л. Новиченка, де він був і чи не служив у радянських збройних силах бодай комісаром, якщо не лінійним командиром, у походах (з благословення Гітлера) на Західню Україну і Білорусь, на Буковину і Басарабію, на Литву, Латвію та Естонію, на Фінляндію, чи не брав участи в карній експедиції по очищенню від корінного населення в Криму, на Північному Кавказі, чи не був комісаром у радянських танкових і взагалі панцерних дивізіях, які потопили в крові національну революцію в Угорщині в 1956 році.

Лайка ж Новиченка і йому подібних на адресу закордонних учених-українознавців — це найслабший арґумент, тим більше суцільна лайка та інсинуації. Лайка ж — це один з найочевидніших доказів неспроможности арґументувати свої — до того ж, напускні — postуляти чи тенденції, лайка Новиченкова — це засіб надолужити очевидну для нього самого порожнечу його писанини-тягучки, якщо не розпачливе силкування чимось бодай довести свою непричетність до співчуваючих "буржуазним націоналістам"... Новиченкова лайка книги Ю. Луцького не ліквідує і не знецінить. Виступ Новиченка — це тільки крик у порожнечу, бо він, Новиченко, по суті справи — так нічого в своїй статті і не сказав.

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх кляс українських шкіл на еміґрації:

1. **Л. Деполович**

БУКВАР

Четверте поправлене видання

Ціна: У Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

2. **Петро Волиняк**

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої кляси

Третє поправлене й поширене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

3. **Петро Волиняк**

КИЇВ

Читанка для 3-ої кляси

Друге збільшене видання (більший формат і виразніший та більший шрифт)

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

4. **Петро Волиняк**

ЛАНИ

Читанка для четвертої кляси

Друге поширене й поправлене видання (збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт і формат сторінки).

5. **Петро Волиняк**

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури і хрестоматія.

Єдиний на еміґрації підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

6. **Дмитро Кислиця**

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Фонетика й морфологія).

Підручник пристосований до українських еміґраційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник з української мови на еміґрації.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням та церковним громадам — знижка.

Проф. Ю. Луцькому нічого не лишається, як довести свою працю до наших днів. А іншим нашим ученим надалі лишається працювати над історією української літератури і вглиб віків, бож ніхто не має морального права вважати за історію української літератури ті книги-томи, що їх друкують у Києві (два томи вийшло). Така історія — це не тільки "на позвах з істиною", а суцільне святотатство і простісінькє шахрайство.

Л. Новиченкові і всім йому подібним і не цілком подібним — наша найщиріша порада: не лайтесь, не гнівайтесь, а думайте і ще раз думайте, чому то вам не дозволяють знати першоджерел, зокрема читати закордонних видань, щоб вам не треба було переписувати те, що Трифонова три роки тому вже написала.

Такі наші міркування і побажання, навіяні змістом і формою Новиченкової статті в київському журналі "Вітчизна", статті, про які київська ж "Літературна Газета" з 29. 12. 59 р. вмістила довгу інформацію з додатком запашних лайок А. Хижняка, а 12 січня ц. р. в своїй передовиці "Літ. Газ." рекомендує її як "дошкульний, багатий фактичним матеріялом виступ".

Коли ця стаття була вже закінчена, нам підвернулись додаткові матеріяли: дальші виступи київської "Літературної Газети" з того ж приводу, недавно видана в Києві книжечка "Із поезії 20-х років" та інше.

З усіх тих дальших "нещадних викривань націоналістичних запроданців" видно, що почалась чергова кампанія проти еміґрації і проти маленької відлиги взагалі. Щонайменше вдарено на сполох і приказано визначити межі дозволеного і попередити, що не дозволене для українців, письменників зокрема. Наголос робиться на "нашу столицю Москву", на "дружбу українського народу з російським", на те, що без Росії ніколи Україна не може бути вільною і т. д. Усі автори дальших таких виступів — пишуть у розвиток думок Л. Новиченка, його цитують і підносять. Звідси — Новиченків виступ треба розглядати, як партійний документ, як "указаніє свише".

У київській "Літературній Газеті" з 11 грудня 1959 року була вміщена рецензія Костя Волинського на "Бібліотеку поета", себто на збірку вибраних поезій Миколи Чернявського. Рецензент іще не вимагає того, щоб таких поетів не воскрешали (тридцять років Чернявського не тільки не перевидавали, а й згадувати боялись), але вимагає ставити точки на "і" й не "поліпшувати" поета, який "не тільки жив, а й усе життя своє боровся за свободу України, однак свободу цю він розуміє обмежено". Волинський виступив із рецензією в грудні також, отже і його виступ був одним із перших сиґналів-передвісників нової переоцінки цінностей, фронтально розгорненої під кінець грудня минулого року.

Хоч про це відкрито ще не говориться в радянській пресі, але доводиться думати: останній пленум ЦК КПРС поставив нові віхи і в "ленінській національній політиці". Дуже можливо, що і "розжалування" Олекси Кириченка сталося у прямому зв'язку зі зміною тих віх. Чи не скривився, якщо не заплакав, Олекса Іларіонович — сидячи в Москві, де всі українські справи рішаються? Не позбавлені підстав і дечиї припущення, що розписана по всьому світу кампанія антисемітизму була у прямому зв'язку з "працею" останнього пленуму ЦК КПРС...

Як розуміти тепер справу з виданням "Із поезії 20-х років", видану трохи раніше (до грудня), лишається покищо загадкою. У складі редакційної колеґії цієї збірки поезій фіґурує і Новиченкове ім'я (поряд з іменами М. Бажана, М. Рильського, П. Тичини, Л. Первомайського та ін.). Упорядник збірки і автор вступної статті та приміток — А. І. Костенко. До збірки увійшли ранні поезії навіть таких поетів (усіх їх тут — аж 61), як Олекса Влизько, Дмитро Фальківський, Ґео-Шкурупій, Юліян Шпол (Яловий), Михайло Семенко, Євген Плужник, Дмитро Загул, Михайло Йогансен...

Збірка видана, як здається, з наміром реабілітувати ще декого з заборонених українських радянських поетів, а водночас і спрепарувати їх так, як препарують там творчість дореволюційних поетів і письменників — як Шевченка, Куліша, Мирного, Франка, Л. Українки та інших. Провідна думка вступної статті упорядника — не можна викидати із фонду української радянської літератури того, що дали всі ті забуті поети, бо тоді сама історія цієї літератури опиниться без історії. У вступі своєму він пише: "Книжки з поетичними творами, видані 30 — 35 років тому, давно зникли не лише з широкого читацького кола, але не зустрічаються і в бібліотеках літераторів — професіоналів. Окремі видання деяких поетів взагалі не можна знайти". Дуже сумно. А ще сумніше, коли зважити на те, чого Костенко недоговорює: а) чому літератори-професіонали нічого не мають з творів українських письменників того періоду (їм не довіряють же — раз, вони бояться мати, а коли й мають, то бояться признатися Костенкові, що мають...); б) як і куди зникли всі ті поетичні твори та ще й разом із широкими читацькими колами. Але й такі міркування (чи не могли вони бути і міркуваннями упорядника збірки?) не завадили А. Костенкові ось такий висновок зробити про творчість Ол. Влизька в 1959 році, себто до грудня місяця: "Але своєю попередньою творчістю, яка хронологічно і за обсягом є значно більшою, автор (Влизько) увійде в історію радянської літератури — літератури соціялістичного реалізму — як один із кращих її представників на ранніх етапах". Може ввійде, а може й ні — до радянської літератури, але до української він увійшов і марні були і будуть силкування Олексу Влизька з неї (української літератури) пересмикнути до літератури соцреалізму.

Докія Гуменна

Ж А Д О Б А

У цій книжці знайдете чотири оповідання, повні тремтіння самого життя. Вічні теми — приязнь, любов, кохання, родина — і несподівано-незвичайні ситуації.

Ціна книжки: 2 дол. 75 цен.

Замовлення й оплату надсилати на адресу:
"Slovo" c/o Ukrainian Institut of America
2 East 79 Street, New York 21, N. Y., U. S. A.

Андрій М'ЯСТКІВСЬКИЙ

З нових поезій

СЛІДИ

Тільки вітер повіє — весь світ ожива:
Гарячий пісок, соковита трава,
Шумить далечінь, молода, степова,
І навіть колючий розгойданий глід
Пошле з берегів свій зелений привіт...
Я ж пройду по землі — і залишиться слід.

Може вихор гарячий сліди замести,
Може змити їх дужим прибоєм води,
Чи засипле їх листя осіннє густе,
Коли схожі сліди на терміття пусте...
Але ж хочеться йти у незвіданий світ!
Ступиш крок у житті — і лишається слід.

Є сліди неживі, як нудоти печать,
Ті холодні сліди під вітрами мовчать.
Є сліди, по яких прокладається путь,
Вони в думі людській, як троянди, цвітуть,
Нагадають твій день, твоє ім'я і рід...
Ступиш крок у житті — і лишається слід.

Я пройду по землі через тисячі лих,
Та не хочу лишати слідів неживих —
Проорю борозну, вугіль дам на-гора,
Здійму парус високий на хвилях Дніпра,
Чи на бистрій ракеті помчуся в політ...
Ступиш крок у житті — і лишається слід.

А як вдарить гроза і накличе біди,
Не втечу пересидіть в затишні сади...
Може й кров'ю цвістимуть солдатські сліди,
Та за рідний свій край добре вмерти завжди,
Як стоїш за життя, проти зла, проти бід —
Ступиш крок у житті — і лишається слід.

**

Є такі світанки гожі,
Що усе цвіте навкруг,
Що земля мовчать не може,
Бубенцями дзвонить луг.

Три дуби, мов давні чати,
Тихий вітер в них гуде.
Вийшло ранок зустрічати
Вербовиння молоде.

Колос колосу шепоче
Про волощину красу...
Я ж іду з ясної ночі,
Срібні келехи несу.

В першім щастя звабний трунок —
Хто поп'є — живи, радій!
В другім — наче поцілунок,
Юний місяць-чародій.

Брязнуть келехи веселі —
Будуть радісні жнива!
Вже з далекої оселі
Спіле сонце виплива.

А мене давно немає,
Тільки шелести дібров,
Тільки ходить понад краєм
Світла дума про любов.

Тільки мова солов'їна,
Голубиний переліт...
Рідна мати Україна —
Найдорожчий серцю світ!

**

Коли впаду на дальнім рубежі
Життя і смерти — стомлений до краю —
Нічого більше в світі не бажаю,
А тільки б чути тихий шелест гаю,
Та щоб слова бриніли не чужі,
Щоб рідний степ сказав мені про те,
Що розцвітає кущ калини в лузі,
Що йдуть тим шляхом побратими-друзі,
Де я знеміг у бойовій напрузі,
Що житній колос радісно цвіте...
І я сміливо грань переступлю,
І я тоді востаннє одпалаю,
Коли б лиш край мій жив таким, як знаю,
Таким, як в щирій пісні піднімаю
І люблю...

("Радянська Україна", 13. 12. 1959 р., Київ)

ЛЮБИСТОК

Кущі любистку біля хати
І рута-м'ята поміж ними...
О, скільки літ і скільки зим,
Як ти мене купала, мати,
З любистком в ночвах серед хати
Й співала пісню: "Сину мій,
Рости хорошим і вродливим..."
А весни йшли, неначе зливи,
Ясні, як погляд, мамо, твій.
Ти турбувалася не марно:
Хай не вродливим зріс твій син,
Але завжди для тебе гарним
І найріднішим буде він.
І хай шрами чоло покрили —
Ти не розлюбиш все одно,
Кого під серцем ти носила,
Кого у ночвах так давно
З любистком кожний день купала,
Вкладала спати на печі,
Кому пісні свої співала,
Не досипаючи вночі...
Ось чом, коли згадаю, мати,
Дитинство й молодість свою
Кущі любистку біля хати
Завжди у пам'яті встають.

Григорій Кривда

Іван ЛЕ

НА ЗОРІ ЮНОСТИ

(Спогади про Юрія Яновського)

Ім'я нашого сучасника, радянського письменника Юрія Яновського поволі входить в ряд славних творців радянської літератури першого сорокаріччя Української Держави. Зараз, коли вітри і протяги часу провіяли багато наносного, тимчасового і невиразного для життєвого портрета тої чи іншої особи, як і особи Юрія Івановича Яновського, гадаю, що варто і мені розповісти читачам про автора "Вершників", про непозбавлені громадської цікавости мої дружні й творчі стосунки з ним.

У пам'яті встають незабутні студентські роки 1922—24 в Політехнічному інституті м. Києва. Студентські роки! У житті Яновського, як і для багатьох його віку, це були і роки юности нашої Радянської Держави. А для радянської літератури це були ще роки дитинства. Запального і невинного, свіжого, як весна і наша держава, допитливого і несхибного. Роки п'янкої молодости, шукань і становлення!

Літературне життя Києва тоді ще не мало якогось виразно окресленого характеру. Епізодичні літературні вечори, вірніше — "диспути" в ці перші роки скорше нагадували якісь пошукання, розвідки, збирання сил, а чи спроби виявити молоді паростки, чи, може, відновити в якійсь мірі перерване і досить-таки потріпане, занехаяне війною передяжовтневе літературне життя.

У політехнічному інституті теж інколи влаштовувалися літературні вечори й диспути, в Актовій залі. Вечори були дуже невиразні, зникали з пам'яті надто швидко. Але все ж вони живили, розбуджували, може, й туманні якісь прояви інтересу до літературно-творчої діяльности.

Відкидаючи умовності щодо скромности, скажу, що й мені припало бажання утворити в Політехнічному інституті гурток початківців. Знайшлося в нас на п'яти факультетах інституту біля десятка ентузіястів, яких довелося очолити у так званій групі "Молодих письменників КПІ". Ось у цій групі я вперше і записав під якимсь номером списку: Юрій Яновський, студент електрофакультету. Молодий, надміру схудлий, сказати б — надто захарчований студентськими злиднями студент першого курсу, з тих перспективних у науці студентів, але безстипендіяльних страждальників того часу. Я був студентом робітфаківцем. Матеріяльні турботи цілком забезпеченого і їдальнею, і першоклясним гуртожитком (будинок Мотронівського манастиря на Діонісіївськім провулку) мене майже не турбували. До того ж фізично я цілком справлявся і на вантаженні в Дніпропетровськім пароплавстві, і на виготовленні для інституту ж дерев'яних столярних лав у якійсь залі, забезпечуючи тим свій матеріяльний максимум. Юрій Яновський, як виявилось пізніше, не зміг, з цілком особистих даних, так міцно вчепитися за життя, щоб не боятися його, а якоюсь мірою творити, і дуже бідував.

Та розповім про моє знайомство з Юрієм Яновським і про наше приятелювання. Почалося воно ще з тої "Групи молодих письменників КПІ", майже на перших тижнях його існування. Обидва ми тоді були студентами першого курсу, досить часто зустрічалися і на загальних лекціях у авдиторіях КПІ. Надміру скромний і стриманий Юрій Іванович завжди прибіднено сідав на цих зборах гуртка десь далі, не поспішав з читанням своїх творів, та й про "твори" інших членів гуртка висловлювався зрідка і досить стримано. Був він студентом на самозабезпеченні і матеріяльному, і правовому, а це призвичаювало до якоїсь, сказати б не звичної в наш час скромности. Студент індивідуал!.. Про долю таких у ті часи хіба що рідні потурбуються десь здалеку. Та й цього ми не помічали в незавидній тій "долі" Юрія.

Одного разу мені довелось трохи розворушити його в розмові на очікуванні керівника літгрупи, якоїсь нервової вчительки, яку нам підшукали інститутські діячі "громадського активу". Чи знала вона для чого її до нас запросили керувати гуртком, важко сказати. Жінка приходила і замість звичного для неї звертання в школі — "діти", вона звернулася вперше:

— Ну...

Це "ну" стало вже для нас майже анекдотичним. Воно означало, що завгодно, але не ту необхідну нам щирість керівника, яка стимулювала б і повагу, а то і приязнь до учителя. Отак і в згадуваний день, учителька лише трохи змінила своє звернення до нас. На цей раз мовила:

— Ну... Хто сьогодні?

І це звертання кожен з нас зрозумів, як йому хотілося. Юрій Яновський теж по-своєму розшифрував те "ну"!

— "Ну, відповідайте ж на заданий урок..." Так говорив наш учитель в Єлисаветградській гімназії... — Всміхнувся при тому спогаді завжди стриманий наш Юрій.

Саме цього разу те "Ну!" припало і на студента електрофаку Юрія Яновського. Він слухняно дістав свій зошит і подав учительці. Завжди трохи блідуватий від несталого харчування та перевтоми, він помітно зажеврів на лиці. Але руки не затремтіли. Досить сміливо подав зошит, навіть відвернувши клейончасту обкладинку, для зручности керівникові. Читай, мовляв...

Тепер уже важко мені пригадати, що там було написано, вірші чи оповідання, навіть якою мовою, бо наш Юрій робив активні спроби російською, поруч з рідною. Учителька довгенько таки вчитувалася в бісерний почерк студента і... несподівано та зовсім неприємно якось, що називається визвірилася на "учня":

— Що це за писанина?! Чи не вважаєте ви себе клясиками літератури? Раджу вам побільше читати і перечитувати твори українських письменників Панька Куліша та... хоч би Мордовцева, Данила Лукича. Маєте навчитися бодай би спочатку розуміти художнє слово...

Коротше кажучи, вчителька забула, що перед нею не жовторотий учень, а досить таки солідний студент електрофаку, який пережив уже пору вчительського "розносу" за чистописаніє, — вилива ла напевне ж принесений звідкись гнів і на Яновського. Коли б не катастрофічна розгубленість Юрійова, коли б не зблід він, ніби аж сльози заблищали на очах, може б... може б ми з ним значно пізніше

стали друзями. Коли ж я поглянув на нього в час цього розносу, то раптом зрозумів, що йому потрібна допомога! Для більшого ефекту я розстебнув ґудзі на своєму робітфаківському пальті, кинувся у справжній поки що — словесний бій!

"Бій", правду кажучи, не відзначався "переменным успехом" ані стриманістю. Добором толерантніших слів у порадах керівникові, як мала б керувати початківцями-літераторами, він теж не відзначався. Коли Яновський, незважаючи на найвищий накал, таки тримався і не запротестував (виняткової витримки був юнак!), то істерична вчителька від нашого заступництва таки розревлася і нашвидкуруч залишила авдиторію. Більше вона не заходила керувати нами.

Але з цього моменту ми з Юрієм стали найріднішими друзями. Він навіть нестримно обняв мене у пориванні подяки за такий енергійний захист.

— Нічогісінько ця "тьотя" не зрозуміла, — ніби виправдувався перед кимсь Яновський.

Керівником нашого літературного гуртка став незабутній викладач української мови на робітфаці, літній і досвідчений педагог Ревуцький*) (старший брат композитора). Як же він блискуче знав запальну душу молоді і знаходив у потрібну хвилину саме те слово, яким вінчалися найщиріші поривання кожного з нас, початківців, до літературної творчости. Цілий зимовий сезон керівництва Ревуцького нашим гуртком у КПІ безперечно багато чим допоміг активізації гуртківців у набуванні потрібних навичок, кваліфікації в початкових кроках творчости.

Та інцидент з керівником у гуртку відбив у Яновського охоту до активности гуртківця. Він таки заходив інколи і на гурток, але більше для інформаційного зв'язку та щоб потім разом іти пішки аж до Діонісіївського провулка і слухати мої розповіді з чималої вже на той час життєвої практики. Особливо його цікавили розповіді про жовтневі події в Петрограді, про зустрічі з Леніним, епізоди з громадянської війни, про героїзм партизан і зальоти куркульсько-анархістських банд Чучупака, Григор'єва на побережжя Дніпра.

Разом з тим він охоче розповідав про свої знайомства з працівниками редакції російської газети в Києві, з поетами Тургановим, Уриним та Пакентрейгером. Він щиро захоплювався їхніми обіцянками допомагати йому творчо стати на ноги, і саме на їхні пропозиції почав писати поезії, оповідання російською мовою.

Тепер то воно може й смішно звучить. Але це його захоплення викликало в мене не тільки цілком зрозумілі ревнощі, але і обурення, що такої чудової душі нашого поета вони переманюють у нас буквально "з-під носа"! І були пущені в дію всі засоби, аж до замовлення писати новелі, навіть вірші, які я сам брався передавати в редакції, щоб друкувати принаймні в газеті, де я мав уже якусь то руку.

Звичайно ж наш Юрій охоче згоджувався, але тут же і запевняв, що нічого з цього не вийде. Нам здавалося, що це не був протест, а лише якась психологічна "страховка" на випадок невдачі.

І ось на черговій отакій дружній зустрічі, Юрій запитав мене, що саме я хотів би мати написаним для першого випадку: вірш, поему, оповідання?

Зрозуміло, що мене найбільше задовольнило б оповідання! Мені здавалося на той час, що поезією можна лише "гратися", до того ж вона Юрієві досить легко дається. Та вже все одно:

— Що хочеш, аби написав! Давай вірш, це в тебе добре виходить. Але оповідання неодмінно! — згоджувався я.

Щоразу ми отак никали київськими вулицями, на схилах Дніпра, обговорювали цю життєтрепетну для нас проблему — писати Яновському оповідання, а чи вірш обов'язково не на замовлення Пакентрейгера, а від власної душі! Так дійшло від сумнівів, вагань і до цілковитої певности, що таки буде написане оповідання або вірш у найближчий час. Але така вже манера підготовки до творчої праці виробилася в Яновського. Неначе він хоче найповніше завантажити голову, щоб потім у марудному вишукуванні з того, знаходити найкращі свої слова, найщиріші думки.

А то знов ми разом їхали в трамваї до інституту і знов говорили вже лише про вірш. На цей раз прийшли до згоди, що вірш мусить бути "програмовим". Саме в ті дні творчих "шукань" Юрій і показав мені оповідання "Дзвін". — Невеличке, для газети, — виправдується, червоніючи. Ми негайно ж пересіли в зворотній вагон і занесли його редакторові газети "Більшовик".

У той день, коли оповідання було надруковане, Яновський не прийшов до інституту.

Здавалось би з першого погляду, що Яновський ніби трудився над оповіданням чи віршем українською мовою виключно, щоб одв'язатися від моєї настирливости. Але я ще в час наших блукань вулицями Києва та безконечних розмов розумів, що він уже працює, і працює з давніх особистих поривань. Але внутрішні вагання вимагали перевірки. На кому ж, як не на щирому другові й перевіряти ті вагання! Йому треба випробувати гостроту свого жала на камені. Каменем щирости він обрав на той час мене, вірячи, що відповідь буде щира.

І ось одного ранку, зовсім несподівано заходить до мене на Діонісіївський до гуртожитку, якийсь засвічений внутрішнім світлом Юрій Яновський. Зайшовши, ніби за тим, щоб разом їхати до інституту.

— Написав? — питаю вже на вулиці. Адже з першої хвилини все було зрозуміло, що він прийшов не порожній.

Юрій Іванович мовчки подав звичайний аркуш поштового паперу, густо списаний віршем на двох перших сторінках. Це був великий вірш "ПОЕТОВІ", той єдиний вірш з поезії Яновського, у якому так недвозначно було наголошено на соціяльний зміст творчости радянського поета. Він радив, а то й просто наказував: Бий словом, поете!

Довгенький цей вірш завершився наостанку ще й кількома рядками своєрідної "посвяти". Дуже шкодую, що оригінал вірша (якщо саме в мене він і був, а не копія) з цією щирою посвятою загинув під час війни. Зміст "посвяти" добре пам'ятаю. Він був такий:

*) Дмитро Миколаєвич РЕВУЦЬКИЙ, батько одного з наших співробітників — Валеріяна Дмитровича Ревуцького. Про Дмитра Ревуцького див. статтю в "Нових Днях", ч. 24, січень, 1952. (Ред. "Н. Днів").

Цей вірш присвячую й дарую дорогому другові Івану Ле. Без його дозволу не маю права ні друкувати, ані читати його прилюдно. Юрій Яновський. (Дата).

Як мені шкода, ще раз кажу, що цей рукопис загинув разом з усім моїм архівом та бібліотекою під час гітлерівської окупації міста. Збереглися ще деякі книжки Яновського з його автографами для мене, які були не менш зворушливі і щирі. Але посвята на рукописі цієї поеми була б найдорогоціннішою реліквією пам'яті про друга тої доби!

Поема ця мене на той час дуже захоплювала. Художні її якості, як то кажучи — ще не були "досягнуті", та при нашому на той час настрої — просто не йшли на якісь оцінки в розмові. Але ідейна суть і головне — такий вірш Яновського українською мовою! Я вбачав у ньому той бажаний нам злам у настроях молодого поета, який зміцнить і остаточно направить автора на творчу активізацію саме в тому пляні! До цього його вірші російською мовою були надто надумані, "висиджені" і не звучали такою щирістю рідного слова, як "ПОЕТОВІ", та ще й з підзаголовком: (Програм)!

Якийсь час довелося думати мені, що ж чинити з тим віршем. Відчував, що я вже трохи "притерся" до літературних кіл. Здається Яків Савченко, прочитавши вірш молодого поета, порадив послати його Павлові Тичині в Харків.

Порада подобалася. Але — послати, це значить — з рук зіпхнути, не бувши певним, що хтось серйозно ним зацікавиться. І вирішено зробити це інакше.

По факультету мені припадало виїхати десь на літню будівельну практику. Куди б не їхати з Києва, вирішую я, все одно з Харковом мені не розминутися. А це означало — реальне побачення з редактором журналу "Червоний шлях".

Коли прощалися з Яновським, я не сказав про своє рішення, бо знав, що поради його в цьому ущипливому питанні можуть збити мене з твердого рішення побачитись у справі вірша з Павлом Тичиною. Отже, десь у травні 1924 року мене призначено на будівельну практику на будівництво шосе Анапа—Тонельна. А їду я через Харків, роблю там зупинку, щоб не лише передати вірша Яновського, але передати його до рук самого редактора журналу*) Павла Григоровича, та ще й почути його думку про вірш!

Мабуть, Павло Григорович міг би пригадати й зараз це наше перше знайомство в кімнаті редакції "Червоного шляху". Бо на другому побаченні в 1925 році я вже привіз йому, як умовилися, зачовганий по редакціях та в аматорів гуртківчан рукопис своєї повісти "Юхим Кудря".

Отже, прибув я в кабінет редактора журналу "Червоний шлях". У ту добу ще не було перед дверима якогось столика "секретарші" і був наскрізний демократизм у редакціях журналів. Зайшов я в тому ж пальтечку робітфаківця і в білій кудлатій шапці...

Зайшов і відразу ж по привітанні та знайомстві перейшли до діла, не лише тому, що ми вперше познайомилися, а і самі життєві темпи на той час цього вимагали. Недарма з тих часів уживається ще й досі у службових кабінетах красномовний напис-порада з плякату: "...Не заважайте зайвими розмовами..."

Подаю оригінал рукопису Юрія Яновського, "Поетові". Подаю, як прапор перемоги і внутрішньо тремчу: а раптом Тичина сприйме це, як нахабну пораду йому, поетові Тичині! Павло Григорович уважно і, як мені здалося, з зацікавленням перечитав вірша. Лише на дружній приписці автора невимушено посміхнувся:

— Приємно відмітити щирість у вашій дружбі, — мовив Тичина, пояснюючи свою посмішку. Потім знов посерйознів, учитується в кінцівку вірша, щось помислив.

— То, як же бути з цією припискою? Адже вірш від цього г р а є...

Я знизив плечима. Вперше почув з уст видатного вже і на той час поета Країни, що вірш може "грати". І що міг я порадити Павлові Тичині, коли вперше почув з його уст оте — вірш від цього г р а є?

— Знаєте що: не заперечуватимете, коли ми перенесемо в підзаголовок лише оце — "Дорогому Іванові Ле присвячую"? Чи, може, ви маєте якусь іншу думку?

Звичайно, я нічого не міг заперечити або щось нове придумати.

Аж збивши "набакир" оту кудлату шапку, виходив я від головного редактора журналу, відчуваючи щирість тепла його долоні від прощального потиснення!

Юрію я навіть не написав з Харкова чи з місця практики про ці відвідини Тичини, бо й не був певен, що все так добре обійдеться. Поява вірша в "Червоному шляху" (№ 6 за 1924 р.) була цілковитою несподіванкою й приємним сюрпризом для автора! Сам я дізнався про це в Анапі на практиці лише з листа Кочури...

Всі ці складні шляхи в надрукуванні того вірша, звичайно ж, були детальніше описані в моїх щоденних записках, які безслідно загинули під час гітлерівської окупації Києва. Зараз мені важко пригадати все в подробицях, як і те — при яких обставинах сам автор вперше прочитав свого вірша у "Червоному шляху". Розуміється, що від факту такого сюрпризного надрукування його вірша щирість нашої дружби стала ще більше родинною.

Ніхто, здається, не знає, що писання перших оповідань Юрієм Яновським неодмінно розпочиналося наполегливим домаганням розповідати йому про дні Жовтнеої революції в Ленінграді, про мою зустріч з Леніним, про епізоди громадянської війни на Україні та боротьбу з бандами Григор'єва, з холодноярцями тощо. Писав він, що знав і що хотів, але писав після неодмінної, майже цілонічної порції розмови зі мною на вулицях Києва, а чи на схилах Дніпра. Одного разу якось признався:

— Мені приємно розворушуються твоїми розповідями і власні спогади про такі ж події на Єлисаветградщині, і творчі фантазії. Це моя чарка натхнення перед працею!

Наша дружба і творча співпраця зайшла так далеко, що ми навіть надрукували одного "святкового" вірша, написаного в співавторстві — "Іван Ле, Юрій Яновський" (ні назви, а ні газети, де був він

---

*) Пам'ять зрадила шановному Івану Леонтійовичу. В той час П. Г. Тичина був лише редактором одного з відділів цього журналу. **(Ред.)**

надрукуваний, згадати не можу. Здається, це була газета "Більшовик", але, можливо, що й багатотиражка Політехнічного інституту)*. Як він писався, зараз теж ледве пригадую. "На заре туманной юности..." все писалося якось раптово, не контролюючи раптових же, може й чудернацьких вирішень. Пам'ятаю лише те, що я попросив Юрія прочитати мого вірша. Він прочитав і розкритикував. Але потім сів і марудною працею значно виправив, "щоб кращий був", додавши якусь строфу. Тоді я й запропонував надрукувати його за двома підписами...

Моє перебування на літній будівельній практиці затяглося аж до початку грудня. Юрій Яновський швидко входив у літературу. Його оповідання, вірші почали почали частіше з'являтися в пресі. Інститут поволі ставав тягарем для поета, творча діяльність якого вже вимагала часу. Та він, не шкодуючи сил, таки складав іспити, креслив аркуші обов'язкових курсових креслень. З міркувань здачі деяких "хвостів" чи й з інших причин він не поїхав на практику того літа. Здається, що й додому їздив на дуже короткий час. Його молодість, як то мовиться, не питалася броду! Але й її спроможності не були безмежні. Раптом... Юрій Яновський тяжко захворів.

Треба сказати, що неймовірна бідність цього безстипендіяльного студента вже кидалася нам в очі і була предметом кількох розмов у відповідних студкомах тощо. Але... далі розмов це, на жаль, посувалося дуже поволі. Яновський жив у брудному, не те що вогкому, просто в гнилосно-мокрому підвалі з єдиною вузькою фрамугою замість вікна (здається це була Тургенівська вулиця). Поруч нього, навпроти через коридор, але в значно пристойнішому приміщенні жив і наш однокурсник з мого факультету Никифор (Ніка) Кочура. Кімнатою для наших зустрічей, розмов була, звичайно ж кімната Кочури. Тому й не зважили ми своєчасно на катастрофічні наслідки проживання й праці Яновського у зовсім непридатному для людського проживання мокрому льоху. Коли додати до цього бідування одягом, білизною, постіллю, то й буде повна картина жаху його проживання. Недоїдання, недосипання в учбових і творчих горіннях ще більше виснажували людину. І одного вечора прибіг до мене наш Ніка, студент мого ж факультету інженерів шляхів, з лихою вісткою:

— У Юри 39 градусів!

Неважко збагнути, що означають ті тридцять дев'ять градусів у хворого. До того ж я перед робітфаком понад два роки був завідувачем повітового відділу охорони здоров'я...

Отже, у тому підвалі жив і наш друг Кочура. Щоб показати хворого якомусь лікареві, наш Ніка перевів Яновського до себе в кімнату, показав його вже на своєму ліжкові. Ґрунт на цьому боці понижчувався, вікно майже нормальне, хоч і входило до половини теж у ґрунт. Його кімната була менш вогкою, аніж у Яновського, але лікар категорично зажадав перевезти хворого в інше, цілком сухе і світле приміщення.

Усе треба було робити негайно ж, бо тримати хворого в тім приміщенні було непоправним злочином. Найкращим вирішенням цієї проблеми була б лікарня. Але ж ніч, були й інші перепони для студента "індивідуала", нестипендіянта.

Довелося власними силами спрощувати цю проблему і перевезти хворого на моє ліжко в гуртожитку робітфаку на Діонісіївськім привулку! Сухе багато освітлене приміщення, майже цілий день порожнє, бо мешканці зрання й допізна в інституті. Щождо ночі, то робітфаківці чудово розуміли ситуацію і створювали ідеальну, майже госпітальну обстановку.

Медичне обслуговування теж улаштувалося, бо до робітфаку та його гуртожитків були прикріплені лікарі. Вони охоче йшли назустріч. Лишався тільки комендант гуртожитку, черства, нелюдима особа. Довелося з ним полаятися. А час ішов, час діяв на нас! Лікарі на наше прохання виписали довідку про те, що хворий не заразний, безпечний для гуртожитку. А тимчасом, умовляючи коменданта ми... сушили, ремонтували підвал Яновського.

Отак і сушили підвал та коменданта майже цілих три тижні. Мій сусід по кімнаті тимчасом "притерся" до когось з друзів, лишивши нам кімнату на двох з Юрієм. Лікарі гуртожитку по кілька разів на день навідувалися до хворого, смоктали його баньками, щось кололи. Харчувався Юрій з робітфаківської їдальні. Кілька студентів робітфаку приносили для нього какао з їдальні "АРА". А тим часом ми висушували підвальну кімнату Яновського, оклеїли її обоями. Допомогло від того тільки на перший погляд, але для ока це було щось значно краще, приємніше, вологости майже не стало на якийсь час.

Коли ж комендант зрештою переміг нашу наполегливість, а хворий відчув себе значно поздоровілим, — зійшла температура, оживили очі, — довелося йому переїздити з робітфаківського гуртожитку, а разом з ним... і мені. Як покарання за "свавільство" мене переселено з цього першоклясного гуртожитку в інше, значно гірше приміщення.

І все ж лікар порадив Юрієві не затримуватися в його причепуренім нами льоху. Вневдовзі на пропозиції лікарів, лиш трохи зміцнівши, він виїхав до рідних у відпустку за станом здоров'я.

Оце, власне, й був період нашого з Юрієм зближення, щирого приятелювання. Хвороба так рішуче і зле його перервала.

Юрій Іванович Яновський того періоду лишив у моїй пам'яті образ людини виняткової чуйности, розуму і такту! Десь у ці ж тяжкі часи матеріяльні умови змусили Яновського стати на сталу працю, що й припинило його навчання в інституті. Він став одним з редакторів ВУФКУ і незабаром переїхав до Одеси. Спочатку навіть писав, частіше наїздив і до Києва, неодмінно зустрічалися ми з ним. А згодом, коли обжився з друзями по праці, зустрічі стали занепадати, рідшали.

Одного разу він приїхав з Одеси повний творчих сил, енергії. Немов і сонце, й повітря, і море привіз з собою, щедро обдаровуючи цим усім і нас у своїх запальних, дружніх розповідях! Це був час бурхливого розквіту його таланту, молодої творчої енергії. У ці ж роки він зблизився і заприятелювався з О. П. Довженком та з символістом київських літературних кіл Яковом Савченком. Його прияте-

---

*) Вірш "Село" був надрукований у газ. "Більшовик" за 12.IV. 1925 р. **(Ред.).**

лювання якось ніби висвічувало радісною посмішкою кожного, кого Юрій мав право назвати другом.

І саме в цей час, під ці живі й багаті літературні зустрічі та запальні розмови ми... посварилися з Юрієм. Не можна сказати, що це була якась принципова сварка, ідейні розходження. Просто, не зійшлися поглядами в одному питанні взаємин з людьми. Згодом дуже я шкодував з цього, шкодую й досі. Хоч би причина тої сварки була якась солідніша, принципова. А то ж... надмірна упертість обох.

В Одесі з Юрієм на кінофабриці працював і здається жив якийсь час у кімнаті один сценарист, а чи просто співробітник відділу і, як то мовиться, — бувалий чоловік, умів розповісти та й мав про що. А саме ж Яновський, як відомо, мав хоробливу пристрасть слухати цікаві розповіді. То ж не диво, що цей сусід заворожив своїми цікавими розповідями.

А треба сказати, що на кінофабриці працювало дуже багато уже відомих на той час літературних діячів України. Вони досить тепло й щиро прийняли Юрія в своє коло. Мені здається, що найближчим серед них до Яновського був Олександер Петрович Довженко. Працювали харківські й київські поети. Та всі вони були для нього лише хорошими друзями.

Тож недивно, що той співробітник найбільше догодив Яновському своїми майстерними розповідями. Ось про це і похвалився мені Юрій при тій зустрічі, як і про задум написати твір "Чотири шаблі". І коли він від переказу розповідей, які допомагали йому в творчому горінні, переходив і до суб'єктивних оцінок та характеристик тої людини, ми серйозно засперечалися. Часом думаю, чи не ревнощі мене підбурювали? Я гаряче вилив чимало різких слів осуду та своїх думок про ту дружбу. І, мабуть, у запалі десь якимсь словом чи й цілою концепцією зачепив гонор друга. Ми попрощалися в той вечір не так, як завжди, як прощаються до скорої зустрічі, а надутими...

Пізніше зустрічалися, як то мовиться, "звичайно ж" по-приятельському. Але не стало колишньої теплоти, родинности, з якою саме Яновський умів зустрічатися з друзями. А літературно-групова боротьба згодом була не лише сіллю на поранену нашу дружбу, але й стимулювала часом і не регламентовану етикою тої дружби прямоту в літературній полеміці, у дон-кіхотській "боротьбі" двох радянських літераторів.

Зрештою скінчилося це тим, що обірвалася чудова, людська приязнь. Згодом, час потроху злагоджував наші "розходження". На щастя, ми і в найгостріші моменти суперечок таки лишалися приятелями, неодмінно дарували один одному нові свої книжки з теплими написами. Війна з гітлерівською Німеччиною багато забрала від нас цих незаперечних свідків справжньої дружби. Та декілька книжок з такими написами ще збереглися в мене, огріваючи душу, як дружній привіт, як гаряче потиснення руки близького й щирого друга!

Київ—Городище, березень, 1959 р.

("Вітчизна", ч. 12, 1959. Київ.)

ІВАН ЛЕ. Передруковуємо тут цікаві спогади Івана Ле про одного з найвизначніших українських письменників першої половини 20-го століття Юрія Яновського. Спогади передруковуємо без найменшого скорочення і без жодних поправок (за винятком невеличких правописних), хоч знаємо, що декому з наших читачів деякі вислови Ів. Ле не сподобаються. Але треба знати, що Ів. Ле інакше писати не може та й навряд чи хоче. Справа тут не в Іванові Ле, а в Ю. Яновському і у фактах, які у спогадах показані.

Спогади, на нашу скромну думку, дуже цікаві тим, що в них показано Ю. Яновського в ранній молодості, у час, коли він саме ставав письменником, яскраво показано сам процес цього "ставання". Поруч з цим показано добу нашого самоствердження як нації, достатньо, як за умов окупації, висвітлено взагалі той час, коли українцям треба було битись ЗА КОЖНУ українську людину. Іван Ле цей момент підкреслив з усією можливою під окупантом виразністю.

Хто ж такий Іван Ле? Не всі наші читачі, особливо молодші з підрадянської України навіть, а із раніших еміґрантів і з галичан, то й старші, його знають, а як і знають, то дуже мало.

Іван Леонтієвич Ле (справжнє прізвище Мойся) народився 1895 року в с. Мойсинцях, Іркліївського райо-

---

ПЕТРОВІ КУЗЬМОВИЧОВІ ВОЛИНЯКОВІ

За всі передруки з видань, що в Україні,
За корчування хуторянських мрій і пнів
Прийміть признання і подяки слово нині,
В десятиліття ювілейне "Нових Днів".

Нехай же праця супроводжує Вас плідна,
Хай не притуплюють ілюзії пера,
Бо, я сказав би, Ваша доля незавидна
І ситуація лишається стара:

Між східняками Ви проказа-галичанин,
Між галичанами страховище-східняк,
В малахіянську "голубую даль" прочанин,
Хоч і соборник, і редактор Волиняк.

І це тоді, коли стоїть на виднокрузі
Міжплянетарної (!) епохи рубікон,
А українському народові не друзі
Оттава й Лондон, Бон, Париж і Вашінґтон.

То хай же праця супроводжує Вас плідна
І слово правди буде гостре, як багнет,
Бо наша з Вами доля справді незавидна,
Якщо редактор Ви, а я якийсь поет.

Петро Карпенко-Криниця

Мехіко, 16 січня 1960.

Дякую, Петре Дмитровичу, за вірша! Хороший Ви поет і вірша справді хорошого написали... Та дозвольте цілком одверто, по-дружньому, завважити: нічого Ви в політиці не розумієте! В Оттаві, наприклад, є повно наших друзів на найвищих становищах, починаючи від голови уряду Канади! У цьому я певен так, як у тому, що цього вірша написали Ви, а не П. Тичина, скажемо.

Зголен, що в Лондоні, Парижі, Боні ми майже не маємо друзів, але у Вашінґтоні вони є і з кожним роком їх там більшає.

Не дивіться так чорно на світ!

П. Волиняк

ну, Полтавської области. Батьки майбутнього письменника були безземельними селянами-грабарями. Соціяльне походження поклало свою печать на ідеологію Івана Ле — він з молодих років був по стороні влади, рано став членом партії (коли саме, точно сказати не можемо).

Літературну діяльність розпочав десь у 1924 чи 1925 році, видрукувавши в одній з київських газет (здається, "Більшовик") оповідання "Змичка" і вірш "Степи". У тих же роках він написав і першу свою повість "Юхим Кудря", яка вийшла окремою книжкою у 1927 р.

Іван Ле працює виключно в ділянці прози. З нього дуже добрий новеліст і також якісний романіст. Уже в 1929 році вийшла перша книга його великого роману "Роман Міжгір'я", яким він остаточно завоював собі серце масового читача. Друга книга цього роману закінчена в 1932 році, але перед тим (1931 р.) вийшов його роман "Інтеграл". У 1938 році Іван Ле видав роман "Історія радости", а в 1940 році — великий історичний роман "Наливайко , який написано в стилі "дуже клясової ідеології', хоч у ті чорні сталінські часи інакше й не могло бути.

По війні, у співавторстві з Ол. Левадою, написав роман "Південний Захід", а в 1950 році вийшла з друку його повість-біографія про знатного шахтаря Криворіжжя — "Семен Голубар". Як бачимо із самих назв, це вже твори, писані на замовлення "партії і уряду", то навряд чи вони могли мати такий успіх у читача, як "Роман Міжгір'я" чи короткі оповідання Івана Ле.

Останніми роками Іван Ле працює над великим історичним романом "Хмельницький", перша книга якого вже вийшла, а "друга й третя книжки — затяжна творча проблема", як каже сам автор. А все таки він сподівається, що в першій половині цього року друга і третя книги "Хмельницького" будуть здані до друку.

Сказати щось більше про цей твір нема змоги, бо його за кордонами України ще нема. Треба сподіватись, що в цьому романі Іван Ле підкадить "старшому братові" ще більше, ніж у "Наливайкові"...

НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВШИЙ ХАРЧ,

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО

І МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ

СПОЖИВАЙТЕ
ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

ROGERS DAIRY Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193

Поруч з цим Іван Ле активно працює в жанрі новелі. У цьому році він сподівається закінчити цикл, розпочатий новелями "На грані прірви" та "Простір манить".

Іван Ле — письменник дуже продуктивний: від початку літературної діяльности до війни він видав 53 книжки загальним тиражем 786 тисяч примірників. По війні до червня 1953 р. він видав 8 книжок загальним тиражем 188 тисяч примірників, по 20 тисяч примірників кожна, лиш "Семен Голубар" — 8.000, а "Наливайко", повторне видання, значно зредаговане у ще гірший, промосковський бік — 60.000 примірників.

До 1952 року Іван Ле майже не перекладався чужими мовами: за цей час вийшов російською мовою тільки один його твір — "Наливайко" (30 тисяч примірників). Якщо не помиляємось, то останніми роками перекладено російською мовою "Роман Міжгір'я", але з певністю сказати не можемо.

Іван Ле за освітою — інженер-шляховик, раніше працював а своїм фахом, зокрема на Чирчикбуді (будова електростанції на р. Чирчик в Узбекістані, яку жартома звали "Узбецький Дніпрельстан"). У наслідок цього й появився "Роман Міжгір'я" — роман з узбецького життя, яким Іван Ле відкрив нову сторінку в тематиці нашої літератури взагалі, поширивши її засяг аж до відрогів Паміру.

Іван Ле — письменник, який, — як за умов казенного більшовицького пуризму, — досить сміливо відкриває завісу приватного життя своїх героїв (особливо героїнь) — його герої здебільшого повноцінні і повнокровні нормальні люди, які вміють і хочуть кохати, ревнувати, зраджувати, любити й ненавидіти, а не лиш працювати до сьомого поту "на благо соціялістичної родіни" і любити й кохати лише за нормами, дозволеними "рідною партією" Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна, — сто чортів їй під ребро!.. Це, а ще й добре розроблений сюжет та спокійна епічна розповідь і добра мова його творів і здобуває Іванові Ле симпатії читачів.

Іван Ле ніколи не був "буржуазним націоналістом". Його українство спокійне, природно зрівноважене, як і він сам і його творчість. А все таки на початку жахливих 30-их років він був під дуже великим обстрілом. Офіційна критика взяла "на мушку" його "Роман Міжгір'я", якому закидався не тільки буржуазний націоналізм (узбецький!!! Але, мовляв, це тільки "езопівська мова", а письменник мав на увазі Україну!), а ще й "голий натуралізм" і навіть еротизм, що в тодішніх умовах дорівнювало "буржуазному націоналізмові". Хоч другу частину автор уже пристосував до вимог критики, від чого роман багато втрзтив, але все ж один час "Роман Міжгір'я" був вилучений, а потім і забутий, і "воскрес" аж по війні, і то в новій редакції.

Сам Іван Ле тоді з дня на день чекав арешту, як і всі українскі письменники й діячі. Що тоді він переживав, то я знаю добре, як то кажуть, із першоджерела... Чи він був арештований пізніше, сказати не можу, бо сам я в 1933 році був уже засланий.

Іван Ле у своїх спогадах признається, що пізніш він цілком розійшовся з Юрієм Яновським. Причиною цього ніби була різниця в поглядах на одну людину, яка "вміла цікаво розповідати". Хоч не хочеться, але треба сказати, що шановний Іван Леонтієвич тут не був повністю щирий. Справа не в одній людині, а в тім, що Юрій Яновський був "буржуазний націоналіст" — ваплітянин, хвильовист, а сам автор спогадів — ортодоксальний вуспівець. Нема нічого дивного, що їх шляхи

в тодішніх умовах хоч сякої-такої волі мусили розійтись.

Іван Ле — людина скромна і в громадсько-політичній ділянці мало активна. Він більше письменник, як політик. На письменницьких з'їздах він не виступає, статтей майже не пише, у керівні органи Спілки письменників його чогось ніколи не обирають. Жив він і працював здебільша в Києві чи в Городищі. Знаю, що на початку тридцятих років працював на Київській кінофабриці, де мав великі неприємності. Цей нарис, здається, чи не перший його виступ не в ділянці художньої прози...

Характерно також, що його твори майже не експортуються за кордон — у книгарнях, які торгують радянськими українськими книжками, творів Івана Ле не знайдете. В еміґраційних виданнях Іван Ле також ніколи не згадується і він емі рації майже невідомий.

Сподіваємось, що спогади Івана Ле про Юрія Яновського бодай більшості, якщо не всім нашим читачам, будуть цікаві, а для багатьох і дуже повчальні, бо в них розповідається про вперту, хоч і беззбройну боротьбу нашого народу на початку російської окупації.

П. ВОЛ.

Подвоїмо кількість передплатників журналу до його 10-річчя!

ЧИТАЧІ ПИШУТЬ

Добридень, пане Волиняк!

Висилаю гроші на віднову передплати і 1.00 дол. на розбудову журналу.

З пошаною до Вас і до Ваших друзів по праці,

П. СІРЕНКО, Лашін, Канада.

Шановний Пане Волиняк!

Шлю переказа на 8.50 дол. З них 3.50 на віднову моєї передплати, а 5.00 туди, де Вам буде тяжко...

Разом з цим бажаю Вам у Новому Році щастя та здоров'я.

Читав листи передплатників та читачів до Вас. Дуже милі, щирі й теплі. Душею й серцем долучуюсь і я до них. Вірю, що все Вас у міру можливостей підтримаємо.

З братерською пошаною,

П. СІДАК, Торонто, Канада.

Шановний Петре Кузьмовичу!

Шлю віднову передплати і 1.50 на розбудову журналу. Гроші пересилаю через п. Пишкала, який Вам їх передасть.

Бажаю успіхів у розбудові видавництва!

П. СВИРИДЕНКО, Форт Вілліям, Канада.

Шановний пане Волиняк!

Хочу і я помогти в подвоєнні числа читачів нашого журналу, тому шлю гроші за одну нову передплатницю з Торонта.

Бажаю успіхів у розбудові журналу!

З привітом

М. ПІДЛІСНИЙ, Торонто, Канада.

До видавництва "Нові Дні", Торонто.

Шлю поштового переказа на 8.00 дол., з них 4.00 на віднову передплати, а 4.00 — на пресовий фонд журналу.

З пошаною до Вас,

Ол. КОВАЛЬ, Сиракюзи, США.

Високоповажаний пане Волиняк!

Шлю поштового переказа на 8.00 дол. З них 4.00 на віднову моєї передплати, а 4.00 візьміть на пресовий фонд, чи висилайте журнал якійсь порядній особі, яка бажає його читати, а не має матеріяльної змоги передплачувати. Я такої людини не знаю. Бажаю успіхів!

З пошаною

М. РИБАЛЬЧЕНКО, Сиракюзи, США.

Дуже дякую, дорогий пане Рибальченко. Ваші гроші зараховую п. П. Черкаському з Тасманії, який довший час хворий і платити не може. Поскільки передплата в Тасманію коштує менше, то зараховую п. Черкаському не на рік, а на 16 місяців.

Пане Черкаський, у Вас тепер заплачено по ч. 110 включно.

П. Вол.

До видавництва "Нові Дні", Торонто.

Разом з цим шлю поштового переказа на 13.00 дол. З них віднова передплати на обидва журнали, 4.00 за нового передплатника, адресу якого додаю, і на розбудову журналів 1.00 дол.

З пошаною до Вас

Я. НОВОХАЦЬКИЙ, Чікаґо, США.

Дякую за все. Бажаний Вам журнал вислано. Як не одержали — повідомте; вишлемо вдруге.

П. ВОЛ.

"Нові Дні", Торонто, Онтаріо.

Шлю грошовий переказ на 7.00 дол. З них 3.50 на віднову моєї передплати, а 3.50 за мою племінницю в Торонті.

З Новим Роком — тисячі нових передплатників!

Сердечний привіт!

Осип НАВРОЦЬКИЙ, Вінніпеґ, Канада.

Високоповажаний пане Волиняк!

Я передплачую "Нові Дні" від 1950 року, то шлю передплату і на 1960 рік.

Цього року на коляду нашому журналові шлю лиш 50 центів, хоч і хотів би вислати більше, але я стою на порозі 72 року життя, не працюю, а до того ще й не при добрім здоров'ї.

Бажаю Вам всього найкращого в 1960 році і щоб "Нові Дні" зустріли ще й 1961 рік!

З пошаною

Антоній БОДНАР, Порт Альберні, Канада.

Високоповажаний пане Волиняк!

Шлю переказа на 8.00 дол. З них 4.00 — продовження передплати для пані Л....., а 4.00 на нову передплату для пані О.... Можливо, що мої друзі за рік звикнуть до журналу і на черговий рік вже самі заплатять передплату, а поки що хай це буде хоч маленька поміч у Вашій праці.

Я все ще надіюсь, що на слідуючий раз Ви все таки відвідаєте Осередок УКО, хоч уже були такі "слідую-

чі рази", та Ви не мали, можливо, часу (Осередок таки варто відвідати!).

З повагою до Вас,
Тетяна КОШИЦЬ, Вінніпеґ, Канада.

Дякую, дорога пані Кошиць! Як не станеться чогось виняткового, то в лютому я осередок Української Культури і Освіти таки відвідаю. А Ви тим часом подбайте про відповідні матеріяли для дописа про УКО.

П. Вол.

Високоповажаний Редакторе!

Шлю 5.00 дол. З них 4.00 на віднову передплати і 1.00 на розбудову журналу.

З Різдвом Христовим та Новим Роком!

В. ЛАГОДЮК, Чікаґо, США.

Високоповажаний пане Редакторе!

Шлю 5.00 дол. З них 4.00 на віднову передплати, а решта — куди повернете.

З різдвяним та новорічним привітом,

А. БАРАННИК, Велеслей, США.

Пане Волинняк!

Прошу приняти 3.00 дол. на пресовий фонд.

Е. ДЕНИСЮК, Торонто, Канада.

Шановний п. Волиняк!

Дуже Вас прошу висилати мені "Нові Дні". Гроші в сумі 5.00 дол. вкладаю в цього листа, з чого 4.00 зарахуйте на передплату, а 1.00 дол. на розбудову.

Наперед дякую Вам і бажаю найкращих успіхів у Вашій благородній праці.

З пошаною

М. КОВАЛЕВСЬКИЙ, Ютика, США.

Вітаємо Вас, п. Ковалевський, у числі наших сталих читачів. Особливо нам приємно, що Ви з Ютики, бо Ваше місто у нас у картотеці майже не існує — дуже там мало наших читачів. Може Ви ще там комусь порадите наш журнал? Редакція.

До видавництва "Нові Дні".

Шлю поштового переказа на 7.50, з цієї суми 4.00 на віднову передплати на "Нові Дні", а 3.50 за нового передплатника на журнал "Соняшник".

Прийміть найкращі побажання в Новому Році!

З пош. ЯЛОВА, Сиракюзи, США.

До редакції журналу "Нові Дні".

Шлю 8.00 дол., з яких 4.00 на віднову моєї передплати, а 4.00 за нового передплатника, адресу якого додаю.

І. ВЛАСЕНКО, Солт Лейк Сіті, США.

До редакції журналу "Нові Дні".

З цим листом шлю 5.00 дол., з яких 4.00 на віднову моєї передплати, а 1.00 на пресовий фонд журналу. Вибачте, що так мало пересилаю на розбудову журналу, але мій вік і стан здоров'я не дозволяють на працю і я живу удвох із дружиною на пенсію.

З пошаною

Д. ЯНКОВСЬКИЙ, Міннеаполіс, США.

Вельмишановний Петре Кузьмовичу!

Згідно з обіцянкою, пересилаю Вам гроші ще за одного передплатника.

З нагоди Різдва Христового бажаю веселих свят, а в Новому Році щастя, здоров'я та багато успіхів у Вашій праці.

З пошаною

Р. РИЧОК, Ньюарк, США.

Високоповажаний пане редакторе!

Посилаю чека на 5.00 дол., 3.50 на віднову передплати, а 1.50 — коляда на видавничий фонд.

Бажаю веселих свят і щасливого Нового Року!

В. ПЕРЕПЕЛЮК, Линн Лейк, Ман., Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю 8.00 дол., з них 4.00 на віднову моєї передплати, а 4.00 за нового передплатника.

Мені здається, що в штаті Меріленд новоднівські жнива ще не починались. Можливо, що я їх почну.

Бажаю Вам всього найкращого, а особливо здоров'я!

З пошаною

Ю. ІЛЛІНСЬКИЙ, Балтімора, США.

Кажете, що почнете "новоднівські жнива" в Балтіморі і околиці? Почніть, почніть, голубчику! Між іншим, у Ваших краях на "Нові Дні" ще навіть і не зорано! А до жнив там дуже далеко!

П. Вол.

Високоповажаний пане редакторе!

Шлю 5.00 дол., з них 4.00 на віднову передплати і 1.00 на розбудову журналу.

З правдивой пошаною

Вол. КРИВУЦЬКИЙ, Детройт, США.

Шановний пане редакторе!

Відновляю передплату і додаю на пресовий фонд "Нових Днів" 1.50 дол.

З пошаною до Вас

Ярослав СЛОБОДЯН, Торонто, Канада.

Шановний пане Волиняк!

Пересилаю чека на 6.00 дол., з яких чотири на віднову передплати, а 2.00 дол. на розбудову журналу.

З привітом

П. ЦІМОВСЬКИЙ, Торонто, Канада.

Високодостойний пане Волиняк!

Долучую поштового переказа на 14.00 дол., які прошу розподілити так: 4.00 на віднову передплати "Н. Днів", 3.50 на віднову передплати "Соняшника", 4.00 на один примірник "Нових Днів" на рік, які висилайте тому, кого самі виберете (потребуючих у Вас досить), а 2.50 — на видавничий фонд журналу.

З щирою та правдивою пошаною до Вас

Іван МАНЧЕНКО, Бруклин, США

Сердечно дякую п. Манченко за все! Той примірник журналу слатиму кореспондентові "Укр. Вістей" (Німеччина) у Західньому Берліні, не пригадую тепер прізвіща. Скільки мені відомо, це вже літня людина, а "Нові Дні" йому і треба і він їх хоче читати. Директора "Укр. Вістей" п. Глиняного прошу подати адресу цієї людини і при нагоді повідомити її, що п. Манченко заплатив за нього передплату.

До редакції "Нові Дні".

Пересилаємо 4.26 дол. — пренумерату за 1960 рік.

Просимо, за наші гроші, не примушувати нас читати, Ваше "листування" — чи інакше — особисті порахунки, з політичними, чи другими противниками.

Знаємо: що з Вас прекрасний педагоґ і Ваші читанки найкращі, з Вас неперевершений мовознавець (хоч такі величини як Шевченко і Франко писали з помилками). Ви талановитий мистецький критик, Ваші рецензії найвлучніші. У Вас і пам'ять і музичний слух і все в 100% правильне!

Тільки змилуйтесь не замучуйте нас, своїх перед-

платників, до безконечності, розхлябуванням одного і тогож, бо шкода на це часу, місця в журналі і паперу. Оминайте також описи еротичних сцен, бо хто любується в цього рода "літературі" то без клопоту знайде її дешево деінде, на це не обовязково передплачувати Нові Дні Подібні речі не тільки зайві, але викликують огиду. Оце такі думки прошу прийняти, не тільки від нас, але і ще кілька родин з нашого міста, просить передати Вам це також. Якщо і на будуче не буде у Вашому журналі зміни на краще то втратите кількох передплатників з Денвер. Спрямуйте більше уваги на цікаві, вартісні речі, а не розмінюйте своїх вартостей "на дрібняки".

З привітом остаюсь

Стефанія ЛЕВЧЕНКО, Денвер, США.

Дорога Пані Стефаніє!

Сердечно дякую за хорошого й щирого листа! З поваги до Вас навіть не роблю в ньому жадних редакційних поправок, а передруковую точно, як Ви його написали.

Лист Ваш хороший тим, що він одвертий. Він мене не ображає, бо Ви в ньому не назвали мене ні злодієм якимсь, ні ворогом нашого народу, а що я поганий і не дуже розумний, то це Ви можете казати, писати і навіть співати по нотах на всіх перехрестях. Це Ваше право від Бога — мати свою думку і вільно висловлювати її.

Ви, мабуть, здивуєтесь, що майже з усіма Вашими обвинуваченнями я згоден... Так, так, голубонько! Редактор мусить багато чого знати, або хоч орієнтуватися у багато чому. Інакше він не сміє братися за редагування, особливо тоді, як його часопис не буде на чиємусь утриманні. Самі ж здорові знаєте, скільки то всяких часописів завалилось на 3—5 числі. А от Вам і доказ: хоч як Ви не ненавидите мене, а передплату таки прислали, бо Вам треба щось читати, а читати багато нема чого. От і берете "Нові Дні", хоч запевняєте самі себе, що редактор "Нових Днів" дуже поганий і дуже... нерозумний.

А щодо читанок, то я не згоден: я завжди казав навпаки — мої читанки погані й недосконалі. У "Нових Днях" про них ніколи нічого доброго написано не було, за винятком статті проф. Д. Кислиці. Хоч і там не говорилось про них дуже похвально, а критиковано навіть. Може менше, ніж інші, але за це обвинувачуйте його, а не мене. Його адреса: Д. Кислиця, відділ слав'янознавства, Університет, Торонто, Канада. То не стаття, а доповідь на вчительській конференції, яку я МУСІВ видрукувати.

Відкидаю також обвинувачення щодо опису "еротичних сцен". Ви знаєте, що тут ми маємо з Вами однаковий смак: я гидую "паперовою еротикою" і ніколи в тому не вправлявся. Відки Ви це взяли? Я певен, що нахил до "паперової еротики" — ознака кволости й дегенерації. Я навіть ніколи не читаю того, бо, мабуть, я ще здорова й нормальна людина, з чого просто гордий... Тішусь, що маю у Вашій особі однодумця!

Щодо листування мого. Я майже ніколи нічого не пишу на листи читачів. Читачі пишуть, а я собі друкую. Отак, як і Вашого листа видрукував. Ну, і як би я виглядав перед Вами, якби Вашого листа не видрукував? Як справжній боягуз і диктатор!

Я не сумніваюсь, що "кілька родин з Денвер" просили Вас написати за них, але мені дуже було б приємно мати від них листи безпосередньо. Це було б цікаво і всім нашим читачам.

З щирою подякою й повагою до Вас

П. ВОЛИНЯК

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оливи.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте негайно в нашій фірмі опалову оливу. Будете мати

повне вдоволення та

ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

DNIPRO

FUEL OIL CO. LTD.

204 Bathurst Str.

Телефонуйте:

Удень: EM 6-6539, Уночі: RO 6-8446 або EM 6-6539

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю поштового переказа на 6.00 дол., з яких 4.00 на віднову передплати, а решта на пресовий фонд.

Ми були стурбовані, прочитавши в попередньому числі "Н. Днів" про анонімні погрози на Вашу адресу. Правда, назагал ця анонімова публіка не грішить великою відвагою, але все може знайтись якийсь дурачок, який, вірячи, що робить велике "патріотичне діло", може Вам накоїти лиха. Осторожність не зашкодить.

Дуже Вас цінимо й подивляємо за цивільну відвагу. З Новим Роком бажаємо Вам багато кріпкого здоров'я, сили й витривалости у корисній праці!

З пошаною до Вас

Р. БОБ'ЯК, з дружиною, Пассейк, США.

Вельмишановний п. Редакторе!

Висилаю в цьому листі 5.00 дол., з яких 3.50 на віднову передплати, а 1.50 на розбудову.

З пошаною І. БРЕНКО, Солт Сан Марі, Канада.

Дорогий Петре Кузьмовичу!

Шлю поштового переказа на 10.00 дол. Чотири доляри за нову передплатницю, адресу якої додаю, а 6.00 дол. на журнал "Соняшник" для висилки в Параґвай.

З пошаною до Вас

Євгенія РОЗГІН, Централія, Ілл., США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Вітаю Вас з Новим Роком, дай Боже, аби він був щасливий для нас усіх, а для Вашого журналу дав учетверо більше передплатників!

Шлю на пресовий фонд 5.00 дол.

З повагою до Вас А. БЕСАРАБЕЦЬ, Річмонд Гілл, США.

Високоповажаний п. Волиняк!

Шлю віднову передплати і 2.00 дол. на розбудову. Бажаю Вам усього кращого в 1960 році від себе і від дружини.

М. СИМАГОВСЬКИЙ, Ошава, Онт. Канада.

Вельмишановний пане редакторе!

Шлю 15 долярів з таким призначенням: за двох но-

вих передплатників і на віднову моєї передплати — 10.50, пресовий фонд — 4.50.

Бажаю Вам доброго здоров'я, радости й дальших успіхів у Вашій цінній праці.

З щирим привітом
К. РОГОВСЬКИЙ, Монтреаль, Канада.

Вельмишановний Петре Кузьмовичу!

З Новим Роком бажаю "Новим Дням" і редакції успіхів, сили та гострих зубів у боротьбі за існування!

Приєднував одного нового передплатника аж поки сам з відновою передплати не спізнився. Довго, як бачите, приєднував, але приєднав. Отже: шлю 7.00 долярів — за нового і за себе.

Привіт, привіт!
Ваш Є. БОРОВСЬКИЙ, Оттава, Канада.

Високоповажаний пане Волиняк!

Шлю поштового переказа на 5.00 дол., з яких 3.50 на віднову передплати а 1.50 на пресовий фонд.

З правдивою пошаною до Вас
К. ДОРКОВСЬКА, Торонто, Канада.

Шановний Петре Кузьмовичу!

Праця, конкретна праця — це найпереконливіший чинник! Прочитавши січневе число "Н. Днів", сів негайно писати Вам і слати гроші. Усі знайомі, особливо Наталя І. Ревенко, цим числом захоплені. Воно таки гарне. "Жінка з дитиною" — прямо шедевр: ми вирішили зробити родинний літературний вечір для читання цього оповідання.

А Ваше вияснення про "Соняшник" мене просто "знищило": от щиро Ви написали! Ні, все таки Волиняк молодець! — чути з багатьох уст.

Шлю Вам 16 дол., з них 4.00 на віднову моєї передплати, а 12.00 за трьох нових передплатників.

На цьому бувайте здорові! Нате Вам щире "п'ять" за все!

Ваш
Д. ГРУШЕЦЬКИЙ, Чікаґо, США.

Вш. п. Волиняк!

Шлю переказ на одного нового передплатника, адресу якого додаю. На обкладинці січневого числа є церква, але я ніде в журналі не знайшов підпису до неї: яка церква, де й коли вона збудована та чи є ще вона тепер "у живих".

М. ЛИСИЙ, Мінneаполіс, США.

Усі вияснення про ту церкву подані в цьому числі.
РЕД.

Вельмишановний пане Волиняк!

Дякую за Вашого листа... А післяплатником я ніколи не був і не хочу ним бути. Сам був видавцем ще в Україні (40 літ тому) і на еміґрації, тому добре розумію, що означає це слово.

Вам від щирого серця бажаю успіхів у Вашій видавничій праці у Новому Році. Разом бажаю чим скоріш позбутися отих "богопротивних" післяплатників, щоб бува не довелось Вам пережити те, що спіткало було одного американця, який видавав газету та на післяплатниках збанкротував. В останньому числі своєї газети він вилив увесь свій жаль, пишучи до них таке послання:

"Хто такий післяплатник? Післяплатник — це людина... Ні, це не людина — тигр! Так!!! Це дикий тигр азійський, це — слон, який надається на корчування пралісів. А власне, ні!!! Таке порівняння занадто кривдить слона, бо він — янгол, ніжний янгол порівняно з післяплатником! Так, післяплатник — це страшний розбійник, а душа в нього чорна, як пекельна смола."

Здається, після цього усі передплатники до місяця "вирівняли залеглість". На щастя Вам таких відозв не треба писати. Вам, мабуть, вчасно шлють гроші на віднову передплати та кожен втішається любов'ю і приязню з боку видавництва.

З пошаною до Вас
П. КУКУРУЗА, Мінneаполіс, США.

Маєте рацію! Більшість наших передплатників саме такими і є — дуже чесними й порядними. Власне, боржників я не дуже то й боюсь, як вони порядні. Є інші, яких я боюсь: ті, які передумають передплачувати і НЕ повідомлять про це, а одержують журнал ще рік-два і не платять. Таких боржників у мене є на добрих пару тисяч долярів. Усіх я їх ще викличу якось, бо присвоїти вони гроші не мої, а Ваші: один дає, а другий бере!

Особливо болить, коли одержиш листа від людини, яка пише, що "я, мовляв, розумію ваше скрутне становище і хочу вам помогти. Шліть мені книжки й журнали, а я їх продам і вишлю гроші..." Ви не повірите, що є особи, які отак одержували журнали пачками по кілька літ і не дали ЖОДНОГО цента, бодай на оплату пошти!

Сьогодні я прошу наших читачів, як хто може це зробити, подати адреси пп. С. Якимцова (був у Кливленді) та Ф. Баланюка (був у Рочестері).

П. ВОЛ.

Вельмишановний пане редакторе!

Посилаємо Вам 10.00 долярів на покриття видатків висилання книжок у Південну Америку.

З пошаною
Е. та В. ІСКРИЖИЦЬКІ, Маямі, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Удалося мені знайти одного нового передплатника, гроші за якого додаю до листа.

Бажаю Вам багато щастя, здоров'я та всього добра у Новому Році!

З глибокою пошаною до Вас
Галина ШЕМБЕЛЬ, Бінґгамтон, США.

Високоповажаний пане Волиняк!

Шлю 8.00 дол. З них 3.50 на віднову моєї передплати, 3.50 за нового передплатника, а 1.00 дол. на пресовий фонд.

З пошаною до Вас
Т. ОМЕЛЯНЕНКО, Вінніпеґ, Канада.

Шановний пане Волиняк!

Шлю 10.00 дол., з них 4.00 на віднову передплати, 4.00 за нового передплатника, адресу якого додаю, а 2.00 дол. на розбудову журналу.

Поздоровляю Вас та бажаю багато успіхів!

З пошаною
Іван ВЕЛИКИЙ, Чікаґо, США.

Шановний пане Волиняк!

Шлю 4.00 дол., з них 3.50 на віднову передплати, а 0.50 на розбудову.

З пошаною
Віра ТУРЧЕНЮК, Монтреаль, Канада.

Добридень, наш редакторе!

Приєднуюсь до загального добровільного обов'язку всіх читачів нашого журналу і шлю Вам 15.00 дол., з яких прошу прошу взяти на віднову моїх передплат

Плянуєте
влаштувати програму
про громадянство?

Якщо ваша етнічна група задумує влаштувати програму на тему громадянства для своїх членів, Відділ Громадянства радо поможе вам улаштувати цю програму успішним та цікавим способом.

ВІДДІЛ ГРОМАДЯНСТВА

послужить вам порадою в плянованні повчаючої програми про громадянство

поможе в одержанні літератури, фільмів та різних експонатів для урядження виставки

поможе вашій групі порозумітися з другими групами, заінтересованими в подібній виставі або програмі.

Тому не вагайтеся порозумітися з бюром Громадянського Відділу адреса якого подана нище.

DEPARTMENT OF CITIZENSHIP AND IMMIGRATION
Citizenship Offices:

BRITISH COLUMBIA
Vancouver, 326 Howe Street.

ALBERTA
Edmonton, 10138-100 "A" Street.

SASKATCHEWAN
Saskatoon, Room 306, London Building.

MANITOBA
Winnipeg, 537 Dominion Public Building.

ONTARIO
Toronto, 1200 Bay Street.
London, 120 Queens Avenue.
Hamilton, 150 Main St. W. (Mailing address: Box 305).

QUEBEC
Montreal, 1247 Guy St.
Quebec City, Palais Montcalm, Room 24 "B", St. John St.

ATLANTIC PROVINCES
Moncton, N. B., 128 Highfield St.

"Нових Днів" та "Соняшника" 7.50, 4.00 доляри на нового передплатника, який у Вас завжди знайдеться з тих, що не можуть платити, а 3.50 дол. на розбудову журналів.

З пошаною

АНАТОЛІЙ В. М., Чікаґо, США.

Дорогий Анатолію В-чу! Дуже дякую. За Ваші гроші шлю журнал Об'єднанню українських військових інвалідів у Авгсбурзі, Німеччина. П. Вол.

ЦЕНТРАЛЯ КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Вінніпеґ, 26 січня, 1960.

До
Вп. П. П. К. Волиняка,
редактора "Нових Днів",
Торонто, Онт.

Високоповажаний і Дорогий Пане Редакторе!

У відповідь на Ваш прилюдний запит у журналі "Нові Дні", ч. 120, повідомляємо Вас, що ані президент КУК о. д-р В. Кушнір, ані я до організування пресової конференції в Торонті ніякого відношення не мали.

До речі, ми також були запрошені на цю пресову конференцію і прибули на неї тільки в цій цілі, щоб дати відповідь на запити представників української преси.

На Ваш другий запит, чому Централя КУК дозволяє робити її іменем неточності, що їх Ви навели в тому запиті, можу Вас запевнити, що Централя на це нікому не дозволяє.

Ми переконані, що незапрошення Вас, Високодостойний Пане Редакторе, й п. редактора Б. Олександрова на повищу пресову конференцію сталося не зі злого наміру, а просто причиною того є виключно людська недосконалість, що переслідує нас кожного й не раз робить нам прикрощі, хоча ми боронимося перед ними усіма силами. Це, в моїй опінії, був тільки недогляд.

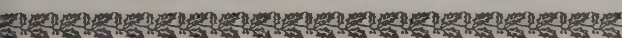
Сердечно прошу Вас, Дорогий Петре Кузьмовичу, вибачте цю прикрість і прошу п. ред. Олександрова про це саме. Ставлення КУК до всіх наших часописів однакове й можу запевнити Вас, що нам дуже залежить, щоб не було інакше.

З правдивою пошаною до Вас
Володимир КОХАН
Виконавчий директор

Дорогий Пане Директоре!

Я знаю, що ця "соборна" дискримінація не приїхала з Вами з Вінніпеґу, а народилась у нас у Торонті. Але хіба тільки мені Бог призначив чистити всяку нечисть?.. Поможіть же!

Але я людина смиренна і не злопам'ятна: як не повторюватиметься така "соборність", то я й не згадуватиму більше за неї. П. Волиняк

Український Робітничий Союз

ОДНА З ПЕРЕДОВИХ БРАТСЬКИХ І ДОПОМОГОВИХ УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВ В АМЕРИЦІ І КАНАДІ.

Понад 24.000 членів — сім мільйонів майна — два мільйони надвишки. Модерні і догідні роди обезпечення — низька членська вкладка — надзвичайна допомога. Допомога у випадку хвороби й каліцтва — безробіття та іншого нещастя. Допомога студіюючій молоді — стипендії — семінарі — спорт — дитячі підприємства — літні табори. Допомога українським культурним, громадським і гуманітарним установам.

ПЕРШОКЛЯСНА ВАКАЦІЙНА ОСЕЛЯ В ҐЛЕН СПЕЙ, Н. Й.

Мальовничий простір розкішного парку — модерно устатковані кімнати — першоклясний харч — модерний павільйон для танців — джерельне озеро — купання — спорт — культурна розвага.

ТИЖНЕВИК "НАРОДНА ВОЛЯ"

Виразник української демократичної і державницької думки.

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ

Всеукраїнська установа — гордість української спільноти в Америці і Канаді. Він об'єднує всіх американських і канадських громадян українського роду без огляду на їхнє релігійне вірування, територіяльне походження і політичне переконання.

Вступайте в члени Українського Робітничого Союзу. Пишіть до Головної канцелярії на адресу:

UKRAINIAN WORKINGMEN'S ASSOCIATION
440 Wyoming Ave., Scranton, Pa., U. S. A.

ЗБІРКА ПОЕЗІЙ ЯРА СЛАВУТИЧА "ОАЗА"

в перекладі англійською мовою видана видавництвом "Вантаже Прес". У збірці серед багатьох інших поезій уміщені сонети про запорожців, "Карпатські січовики", "Правдоносці", "Київ" та "Епілог", присвячений двом стам українським письменникам, що згинули з руки російських окупантів України. У передмові та примітках є багато відомостей, дуже корисних для справи визволення України.

Збірка видрукувана на гарному папері, у твердій оправі, з кольоровою суперобкладинкою. Збірка добре надається для подарунка. Ціна — 2.50 дол.

Замовляти у книжкових крамницях або безпосередньо у видавництві:

VANTAGE Press
120 West 31-st Street
New York 1, N. Y., U. S. A.

Це ж саме видавництво бере до друку велику антологію української поезії англійською мовою, яку склали Яр Славутич та американський поет Морс Манли. Видання антології у значній мірі залежатиме від успішного продажу книжки "Оаза", тому сподіваємось, що наше громадянство врахує цей момент і поможе в розпродажу "Оази".

РЕДАКТОРСЬКИЙ НЕДОГЛЯД

У січневому числі (ч. 120) не підписано фото на обкладинці. Це сталося не через неувагу, а тільки через винятковий поквап, щоб число вийшло перед святами, але друкарня привезла його мені на Свят-

вечір о пів на дванадцяту ночі, як я вже виходив з хати, щоб іти до церкви на різдвяну відправу... Це було перше число за всі десять літ, яке не вийшло перед Різдвом. І ще найгірше технічно зроблене також за всі десять літ. Прошу читачів вибачити. Урахуйте те, що я залежу від друкарні... На жаль, друкарні не завжди задовольняють замовника. Це трагедія для видавця.

Отже, на першій сторінці обкладинки ч. 120 (січень, 1960):

Святотроїцький Запорозький собор у Новомосковському, Дніпропетровської области. Це дерев'яний, що дуже рідко трапляється на півдні України, дуже гарний собор, збудований у 1773—1781 рр. Збудував його талановитий майстер-будівельник Я. Погребняк. На нашій обкладинці фото з 1954 року, отже, можна сподіватися, що ця наша святиня стоїть і досі.

Між іншим, як перед Різдвом (зима 1942/43 р.) росіяни в гестапівських мундирах підклали міну під український собор у Дніпропетровському, то архиєпископ Геннадій весь цикл різдвяних відправ мусів відбути саме в цьому соборі. Багато українців їздило тоді з Дніпропетровська в Новомосковське, щоб таки не йти до російської церкви. Отже, цей собор не тільки в давніх, а і в теперішніх часах служить нашій справі — помагає нам у боротьбі з російським окупантом.

П. Вол.

УКРАЇНЦІ!

...То Україна, то моя
Кохана, рідна Україна,
Її широкії поля,
Її могили і руїни,
Святая прадідів земля!

...Де в серцях
Для вітчини нема любови,
Калікн вбогі там, не люди,
Нікчемні вони у своїх ділах
І слава їх порожня буде...

Т. ШЕВЧЕНКО

Для виконання ухвали Шостого Всеканадського Конґресу загальна організована збірка на Фонд Будови Пам'ятника Т. Шевченкові призначена й буде переведена в українських громадах у цілій Канаді в часі між 10 лютого й 10 березня 1960.

Це вперше до українських організацій і родин зголосяться члени Шевченківських Комітетів особисто й запропонують їм зложити пожертву на цю ціль.

Збірка на будову пам'ятника Т. Шевченкові, це наш всенародній плебісцит, що непомильно викаже ступінь нашої солідарности й жертвенности.

Не може між жертводавцями на пам'ятник Т. Шевченкові забракнути жодної української організаційної клітини, світської чи церковної. У цім моменті не може ніхто з них залишитися безіменним. Усі свідомі українці повинні скласти від себе індивідуальні пожертви. У проголошеннях своїх пожертв батьки й матері повинні поміщувати своїх малолітніх синів і дочок.

Щоб збірка не була для нікого кривдною, суму кошторису $150.000.00 розділено на окремі українські громади. Кожна громада повинна без зволікання приступати до бірки своєї квоти. Якщо б яка місцевість не була поінформована про свою квоту, належить звернутися в цій справі до Централі КУК.

Приділені квоти треба розділити в кожній громаді на місцеві організації й церковні громади та на індивідуальних громадян на основі їх матеріяльної спро можности.

Усі місцевості повинні стреміти до перевиконанн своїх квот. Хай це будуть шляхетні змагання за пер шість у жертвенності на таку високу всенародню ціл Надвишка, якщо така буде, піде на Залізну Фундаці ім. Тараса Шевченка, так, як про це ухвалив останні Всеканадський Конґрес.

Усі пожертви будуть поіменно відзначені в збірні Пропам'ятній Декларації, а більші з них будуть доку ментовані ще Пропам'ятними Грамотами Фундаторів. Ц буде одна з точок святочного церемоніялу при відкрит тю Пам'ятника.

Пам'ятник буде виконаний з найкращої якости ґра ніту й бронзи. Праця на площі перед парляментом поч неться літом цього року й не пізніше 30 вересня 1960 р буде закладений фундамент.

Громадяни!

У цю хвилину, коли підготовча праця уже закінчена й коли задум здвигнення пам'ятника Т. Шевченкові Канаді входить в останній етап свого здійснення, звер таємось до Вас усіх із закликом приступити до загально організованої збірки коштів.

З дотеперішніх індивідуальних неорганізованих по жертв вплинуло понад $20.000.00, решта повинна бут зібрана в загальній організованій збірці.

Це перша того роду загально-українська збірка. Во на має засвідчити, що ми всі рідні собі й що маємо спільні цілі. Турбота про майбутнє Канади й належне місце в ній для прийдешніх українських поколінь ве лить нам покликати собі на допомогу безсмертного ду ха Шевченка. Хто з нас уміє глянути поза межі свого фізичного існування й живе з думкою про майбутнє своїх дітей і внуків, не буде байдужий до справи здвиг нення пам'ятника Т. Шевченкові.

Хай же ця загально-українська збірка на Фонд Бу дови Пам'ятника Т. Шевченкові підтвердить факт, що наші організації, наші церковні громади, ми всі разом і кожний з нас зокрема маємо право називати себе ук раїнським іменем. Хай цей наш всенародній плебісцит засвідчить, що ми соборна українська громада.

Кожний виконаймо свій обов'язок гідно й чесно, од ностайно й великодушно, з глибокою сердечністю і бе відкладання. Колись наші нащадки будуть радіти, коли між жертводавцями на пам'ятник найбільшому Ґеніє й національному Пророкові України знайдуть своє ро динне ім'я.

Жертвуймо на Фонд Будови Пам'ятника Т. Шевчен кові з думкою про майбутнє!

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Президія

о. д-р В. Кушнір,
президент

І. Г. Сирник,	**В. Коссар,**	**І. Іванчук**
заст. президента	**заст. президента**	**заст. президента**
П. Вах,	**В. І. Сарчук,**	**В. Мартинець,**
скарбник	**ген. секретар**	**координатор**

Р. Брик, о. С. Їжик, Гр. Кукса, Д. Лобай, Д-р М. Марун чак, С. Радчук, проп. Л. Стандрет, п-і Е. Ситник, панна А. Фіґус.

Президіялна Рада

П-і Н. Башук, панна Т. Гаврисишин, Ю. Гвоздулич, д-р Із. Глинка, О. Ґудзяк, А. Качор, Р. Коваль, д-р П. А

Кондра, С. Мокрій, д-р Ст. Навроцький, панна Л. Неґрич, Ю. Огієнко, П. Подворняк, С. Романів, д-р Р. Романович, проф. Я. Рудницький, суддя І. Р. Соломон, О. Шиманський.

ДІЛОВИЙ ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОМІТЕТ

П. Башук — член Президії, голова, Ів. Лобода — заст. голови, д-р Т. Михайлівський — член президії — секретар, пані М. Вавриков, пані О. Войценко, С. Волинець, П. Геврик, П. Крип'якевич, М. Яремко.

КРАЄВИЙ ПОЧЕСНИЙ ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОМІТЕТ

С. Ю. Березовський — Укр. Техн. Т-во, М. Боровський — ІДВ, д-р Е. Вертипорох — НТШ, Л. Винницький — СУСК, П. Волиняк — СУЖЕРО, д-р М. Воробій — відділ КУК, Ріджайна, М. Голота — БУК, М. Гринь — ОДУМ, М. Данчишин — відділ КУК, Монтреаль, С. Задорожний — відділ КУК, Ошава, Б. Зелений — Шевченківський Комітет (Ш. К.), Виндзор, А. Івахнюк — УКТ, А. Ільницький — Ш. К., Ванкувер, Т. Кобзей — УРО, Я. Козловський — Ш. К., Торонто, д-р М. Кухаришин — СГД, О. Кушнір — Ш. К., Монтреаль, І. Липовецький — СБУВ, д-р Р. Малащук — ЛВУ, П. І. Михайлишин — відділ КУК, Форт Вілліям, І. Носик — УСГ, С. Павлюк — СУКВ, Е. Пастернак — УНДС, Ю. Петришин — Ш. К., Йорктон, М. Плав'юк — УНО, М. С. Пукіш — відділ КУК, Ванкувер, С. Пуляк — Ш. К., Форт Вілліям, М. Романюк — відділ КУК, Торонто, д-р С. Росоха — Карп. Січовики, П. Саварин — Ш. К., Едмонтон, Ю. В. Стечишин — відділ КУК, Саскатун, О. Тарнавський — Пласт, Л. Фарина — СУС, Д. Янда — відділ КУК, Едмонтон, проп. Ю. Яцентий — УЄО.

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи
Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.

PHONE: EM 8-6602

ВІД РЕДАКЦІЇ

1. Закінчення статті М. Химича "Нікопольський манганорудний басейн" з технічних причин (не встигли одержати вчасно авторської коректи) у цьому числі піти не могло. Видрукуємо її в черговому числі.

2. Усіх листів від читачів видрукувати не могли, бо їх багато. Видрукуємо їх у черговому числі.

3. Усім читачам, які й далі турбуються мовчанкою проф. Ю. Шереха: у часі мого перебування в Нью-Йорку (21—24 січня) мав телефонну розмову з Юрієм Володимировичем (на щось більше не вистачило часу) і можу потішити наших читачів, що стаття Ю. Шереха в "Нових Днях" буде, хоч він не сказав коли саме, бо перевантажений працею і часу в нього таки обмаль.

3. Багато наших читачів за останні пару місяців зробили чимало в поширенні "Нових Днів". Це не тільки матеріяльний здобуток, а й моральний. Сьогодні наш журнал чи не єдиний часопис, що стало збільшує число своїх читачів.

Ми певні, що **кожен** читач може приєднати хоч одного передплатника.

Зробіть це! Зрозумійте, що тільки **СПІЛЬНИМИ** зусиллями можемо перемогти.

НОВА АДРЕСА "НОВИХ ДНІВ":

NOWI DNI
187 Yarmouth Rd.
Toronto 4, Ont. Canada

UNIVERSAL HEATING

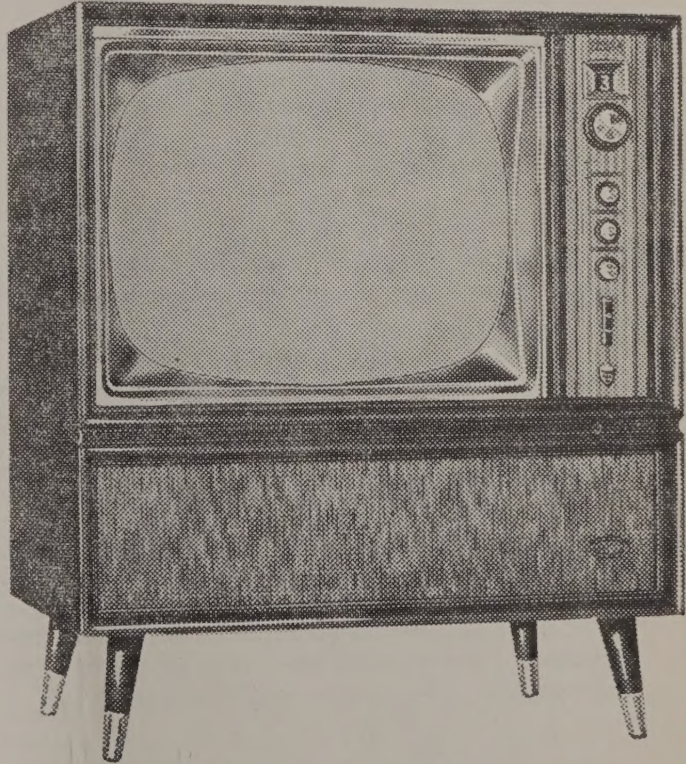
ТОРОНТО

УСІ ВИДИ ОПАЛЕННЯ:

Повітряне,
Водяне,
Парове.

Помпи та ойл борнери
Ремонт різноманітних огрівальних апаратів.
У разі потреби телефонуйте на телефони:
LE 4-8041 або EM 6-4863

ВЕЛИКА МЕБЛЬОВА КРАМНИЦЯ БУРЛАКОВА

ROGERS MAJESTIC

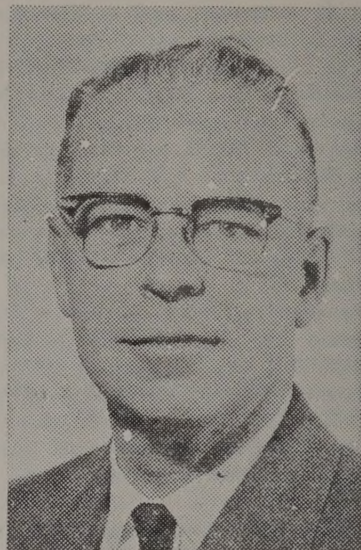
Великий вибір хатніх і конторських меблів.
Електричні прилади та інше.

Читачам "Нових Днів" — спеціяльна увага і знижка.

BURLACOFF'S FURNITURE
619 Queen St. W.
Toronto, Canada.
Tel. EM 8-6812

ОДНА З ЧЕРГОВИХ ІНФОРМАЦІЙ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ОНТАРІЙСЬКОГО УРЯДУ

"ДОПОМОГА 977 МУНІЦИПАЛІТЕТАМ"

Для Вас, можливо, буде новиною, що в провінції Онтаріо є 977 муніципалітетів, у склад яких входять сільські й міські громади, виробничі поселення, міста, містечка й села.

Мешканці кожної місцевости самоорганізуються, щоб зберігати правопорядок і керувати місцевими справами, а також виконувати деякі послуги, як ось протипожежна служба, поліційна охорона, водопостачання, школи, вулиці тощо.

Велетенський промисловий розріст Онтаріо впродовж останніх десяти років наклав напругу на всі ділянки урядування, в тому числі й різних муніципалітетів.

Визнаючи складність проблематики в цих муніципалітетах, уряд Онтарія виплачує їм допомогу, яка тепер досягає приблизно $302.000.000 у рік — на яких $33.000.000 більше, ніж у минулому році.

На додачу до цієї безпосередньої фінансової допомоги, уряд Онтарія через Відділ муніципальних справ подає допомогу й іншими засобами. Службовці Відділу ведуть повсякчасні досліди над діяльністю 977-ох муніципалітетів і тому Відділ має можливість передбачати розвиток справ так, що може подати належну допомогу в належний час.

Відділ має також можливість допомагати в покращенні муніципального книговедення й ревізійних методів та співпрацювати порадами й актуальною поміччю в оподаткуванні, фінансуванні й інших подібних справах.

У час сьогоднішньої поспішної розбудови, однією з найдалекозоріших дій Відділу є створювання організованих поселень поблизу а то й у самих місцях новорозбудови природних багатств у північному Онтаріо. Завдяки цьому оселя може правильно розвиватися й швидко стати діяльним, прогресивним муніципалітетом.

MINISTER

ONTARIO DEPARTMENT OF MUNICIPAL AFFAIRS

Hon. W. K. Warrender, Q.C., B.A., LL.B.
MINISTER

Hon. Leslie M. Frost, Q.C., LL.D., D.C.L.
PRIME MINISTER

Penmans
BALBRIGGAN

ЛЕГКОВАГА

ПРОВІРЕНОЇ ЯКОСТИ СПІДНЯ БІЛИЗНА

У ВСІХ СТИЛЯХ

А) КОМБІНАЦІЯ по кістки З КОРОТКИМИ РУКАВАМИ, Пенмен'с 253 біла, 251 натуральна 223 2-ниткова, біла, 222 2-ниткова натуральна.

Б) КОМБІНАЦІЯ по кістки, короткі рукави, ШИЯ В КЛИН, Пенмен'с 2530 біла, 2510 натураль.

Ц) КОМБІНАЦІЯ по кістки, без рукавів, на один ґудзик, КРИС КРОС Пенмен'с 253 біла, 251 натуральна

Д) КОМБІНАЦІЯ з короткими рукавами, ПО КОЛІНА, Пенмен'с 253 біла, 251 натуральна

Е) ПІДШТАНЦІ по кістки на ґудзики. Пенмен'с 253 білі, 251 натуральні, 223 2-ниткові білі, 222 2-ниткові натуральні

Ф) СОРОЧКА з короткими рукавами з ґудзиками спереду. Пенмен'с 253 білі 251 натуральні, 223 2-ниткові білі, 222 2-ниткові натуральні.

Ґ) ПІДШТАНЦІ по кістки, елястичний поясок, БЕЗ ҐУДЗИКІВ. Пенмен'с 253 білі, 251 натуральні

Г) СПОРТОВІ СОРОЧКИ для чоловіків і хлопців

І) ПІДСОРОЧИНКИ для чоловіків та хлопців, гладкі або в пружки

Й) КОРОТКІ ПІДШТАНЦІ для чоловіків і хлопців, гладкі або в пружки.

В 7-8

ЖАДАЙТЕ ЗАВСІДИ МАРКУ ПЕНМЕН'С,
ЇЇ ВИЩА ЯКІСТЬ ТА ВИЩА ВАРТІСТЬ ВАМ ОПЛАТИТЬСЯ

Mr. M. Bazan 182
3255 N. Normandy Ave
Chicago 34, Ill.
U.S.A.

Пізнайте краще Канаду

ПИШІТЬ ЗА БЕЗПЛАТНИМИ ІНФОРМАЦІЙНИМИ КНИЖКАМИ

англійською або французькою мовою.

Чим краще пізнаєте Канаду, тим приємніше буде вам життя в ній. Література, що її можна дістати англійською або французькою мовами, знакомить вас із канадською географією, історією, державним устроєм, природними багатствами і мистецтвом Канади. Все це безперечно цікаве для всіх новоприбулих, а ще більше важливе й цікаве для їх дітей.

Щоб одержати бажаний примірник книжки треба лише виповнити доданий нижче формуляр, вислати його до Відділу Громадянства в Оттаві.

Пошти оплачувати не треба.

Ellen L. Fairclough

ЕЛЛЕН Л. ФЕЙРКЛОУ
Міністер Громадянства та Іміграції.

Відділ Громадянства
Ситизеншип Билдінг,
Оттава, Онт.

Прошу вислати на адресу:

Ім'я: ....

(пишіть друкованими буквами)

Адреса: ....

таку книжечку: зазначуйте тільки на одній мові).
Наш край
Наша історія
Наш уряд
Наші природні багатства
Канадське мистецтво